

Landschap en Recreatie

Visie en uitvoeringsprogramma tot 2040

gemeente
Haarlemmermeer

Colofon

Tekst, vormgeving en drukwerk

Gemeente Haarlemmermeer

Postbus 250

2130 AG Hoofddorp

Telefoon 0900 1852

E-mail info@haarlemmermeer.nl

Internet www.haarlemmermeer.nl

Adviezen

Berkers Advies: Rob Berkers

IDBBO: Theo de Bruin

Projectteam

Alex Jansen, gemeente Haarlemmermeer

Annemarie Lodder, gemeente Haarlemmermeer

Martin Sulman, gemeente Haarlemmermeer

Kaarten, foto's

Foto omslag: Recreatiegebied Plesmanhoek, Danny fotografie

Indien niet anders vermeld: Gemeente Haarlemmermeer

November 2021

Voorwoord

Haarlemmermeer groeit en bloeit. We veranderen snel en staan dus voor grote uitdagingen. Ik noem alleen al de bouw van duizenden nieuwe woningen, die het ook mogelijk moet maken dat we naar een inwonertal gaan van om en nabij de 200.000. Maar ook de energietransitie en klimaatadaptatie hebben invloed op de omgeving waarin we wonen, werken en recreëren.

We willen een goed leef- en vestigingsklimaat blijven bieden aan onze inwoners en ondernemers. De directe leefomgeving speelt daar een belangrijke rol in. Hoe is de woon- en werkomgeving binnen de kernen en wat zijn de kwaliteiten van het gebied buiten de bewoonde wereld?

Deze 'Visie landschap en recreatie' gaat over groen en landschap buiten de kernen. Goede verbindingen met het groen en water binnen de kernen zijn natuurlijk van cruciaal belang. We schetsen de toekomst tot 2040. We gaan door op de weg die al eerder is ingezet met de realisatie van groen- en recreatiegebieden en het versterken van het typische landschap. Sterke steden hebben immers sterke landschappen nodig.

Onze unieke landschappelijke identiteit, met zeven verschillende polders, is het vertrekpunt. Ons erfgoed is immers ons verhaal. Dat geeft aan wie we zijn en wie we willen zijn. We sluiten aan bij regionale groenstructuren direct om ons heen. We zorgen voor voldoende en gevarieerde, openbaar toegankelijke groengebieden, om in te wandelen, te fietsen en in te sporten. Buiten zijn en buiten sporten is goed voor de gezondheid. Hoe meer ommetjes we kunnen maken, hoe minder dokters we hoeven te bezoeken.

Ook werkt groen en water als een natuurlijke airco. Op hete dagen zorgen groen en water voor verkoeling in onze parken en bossen, waar biodiversiteit en pure natuur ons landschap en groengebieden kleuren. Voorzieningen, zoals horeca, sport- en spelmogelijkheden maken deze gebieden nog aantrekkelijker.

In het hele buitengebied staat ruimtelijke kwaliteit, recreatief medegebruik en ruimte voor natuur centraal. Ook juist in die gebieden, waar andere functies de hoofdmoot uitmaken, denk bijvoorbeeld aan het zonnecarré, rondom de landingsbanen van Schiphol. Of het agrarisch buitengebied, waar boeren hun producten op het land hebben staan. We streven naar een fijnmazig netwerk voor recreatie en natuur.

En ten slotte, misschien wel het belangrijkste: we doen dit voor en met onze inwoners. Want alleen samen zorgen we dat we mooie natuur- en recreatiegebieden hebben.

Mr. Mariëtte Sedee

Wethouder grootschalig groen en recreatie

Samenvatting

Gerealiseerde, geplande en gewenste groenstructuur in de gemeente Haarlemmermeer 2040

Het landschap in de gemeente Haarlemmermeer zal de komende decennia blijven veranderen door de grote ruimtelijke opgaven waar we voor staan. Denk aan de energietransitie, klimaatadaptatie en de toename van verkeer. Het inwoneraantal van de Gemeente Haarlemmermeer zal de komende jaren blijven groeien door de bouw van vele nieuwe woningen. En ook meer toeristen zullen onze gemeente weten te vinden. Deze 'Visie landschap en recreatie 2040' geeft de stip op de horizon hoe de Gemeente Haarlemmermeer streeft naar een aantrekkelijk en toegankelijk landschap voor haar bewoners en bezoekers. Hoe kunnen we het karakter van de zeven polders van de Gemeente Haarlemmermeer benutten, versterken en beleefbaar maken voor eenieder? Het gaat in de visie om het landschap, de groen- en recreatiegebieden buiten de bebouwde kom, maar ook om lokale en regionale verbindingen voor onder meer fietsen en wandelen vanuit de kernen naar en in het buitengebied.

Een interessant landschap bestaat en ontstaat bij de gratie van combinaties van functies en de ruimte om te verblijven en verpozen. Door het ruimtebeslag van alle (nieuwe) opgaven moeten we wel functies combineren. Elke ontwikkeling dient bij te dragen aan de kwaliteit van de ruimte en mogelijkheden voor (recreatief mede-) gebruik van het landschap:

- Woningbouw: een aantrekkelijk woonklimaat en vestigingsmilieu;
- Klimaatadaptatie: ruimte voor water en tegengaan hittestress;
- Energietransitie: landschappelijke inpassing en recreatief medegebruik van zonneakkers en windparken;
- Toerisme en evenementen: geschikte ruimte voor toerisme en evenementen;
- Natuur, ecologie en biodiversiteit: ruimte voor natuur;
- Gezondheid en bewegen: ontspannen en inspannen in het groen, contacten en ontmoetingen in een informele omgeving;
- Landbouw: ruimte voor voedselproductie en nevenfuncties in de landbouw;
- Mobiliteit: aantrekkelijke routes voor langzaam verkeer.

Deze visie is een actualisering van de voorgaande visie uit 2007, 'Groen en recreatie in Haarlemmermeer 2030'. Ook is deze visie een uitwerking van de gemeentelijke Omgevingsvisie 2040. Als vervolg zal er een Uitvoeringsprogramma Groen opgesteld worden met de inzet voor korte en langere termijn.

De Visie Landschap en Recreatie met de daarin begrepen groenblauwe structuur is de basis voor de inpassing en invulling van het te realiseren bovenplans groen (en de grondverwerving) bij de Schaalsprong Wonen. We leggen de prioriteit op het afronden van de lopende groenprojecten waaronder PARK21, het completer en robuuster maken van de recreatieve en ecologische verbindingen. We versterken bestaande groengebieden, zoals de staatsbossen en leggen nieuwe groengebieden aan als onderdeel van een aantrekkelijk en beleefbaar landschap, zoals een dorpsbos bij Abbenes-Lisserbroek.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3	3 Wat gaan we waar doen?	24
Samenvatting	4	3.1 De ambities ruimtelijk vertaald.....	24
Naar buiten in Haarlemmermeer in 2040	7	3.2 Haarlemmerliede en Spaarnwoude	24
1. Inleiding	9	3.3 Ringdijk en Ringvaart.....	25
1.1 Vestigingsmilieu: kwaliteit van wonen en leven.....	9	3.4 Het noordelijke deel van de Haarlemmermeerpolder.....	27
1.2 Toenemende druk op landschap en recreatieruimte.....	10	3.5 Hoofddorp en omgeving.....	30
1.3 Een stevige impuls is nodig.....	10	3.6 Cruquius en Hoofddorp-West.....	31
1.3.1 Kwalitatieve opgave.....	11	3.7 Nieuw-Vennep-west en Beinsdorp	31
1.3.2 Kwantitatieve opgave	11	3.8 Lisserbroek	33
1.3.3 Haarlemmermeer in de regio	12	3.9 Haarlemmermeer Zuidoost	33
1.4 Koppelen van opgaven.....	12	3.10 Haarlemmermeer-oost	34
1.5 Leeswijzer.....	13	3.11 PARK21.....	35
2 Naar buiten! Ambities en doelen voor landschap en recreatie	14	3.12 Recreatieve netwerken en regionale verbindingen	36
2.1 Inleiding.....	14	3.13 Waterrecreatie.....	39
2.2 Onze ambities in zeven doelen.....	14	4 Uitvoering; strategie en prioritering	44
2.3.1 Versterken en behouden karakteristieke landschappen en bouwstenen van de polders	16	4.1 Strategie: samenwerken en vooruit kijken	44
2.3.2 Aansluiten bij bestaande en te ontwikkelen regionale groenstructuren.....	18	4.2 Prioritering en fasering.....	45
2.3.3 Voldoende en gevarieerde openbaar toegankelijke groengebieden.....	18	4.3 Kosten en baten.....	45
2.3.4 Een verbonden en fijnmazig netwerk voor recreatie en natuur	19	4.4 Financiering	46
2.3.5 Voorzieningen daar waar gewenst.....	19	4.5 Partners.....	47
2.3.6 Ruimtelijke kwaliteiten in alle opgaven	20	4.5.1 Terreinbeheerders	48
2.3.7 Sociale verbinding met betrokken bewoners	21	4.5.2 Ondernemers.....	49
		4.5.3 Inwoners en verenigingen.....	50
		4.5.4 Strategische samenwerkingspartners en financiers	50
		4.6 Participatie en communicatie	51
		4.7 Monitoring	51
		Literatuur	52

Bijlagen

Bijlage 1		53
1.1	Inleiding.....	53
1.2	Het ontstaan van de polders van Haarlemmermeer	53
1.3	Haarlemmermeer in de regionale context.....	58
1.4	Gebruik, waardering en verbeterpunten	59
1.5	Voor wie doen we het?.....	62
1.6	Trends en ontwikkelingen.....	63
1.7	De lessen uit het heden	65
 Bijlage 2 Beleidsanalyse		 66
2.1	Ontwerp-Omgevingsvisie Haarlemmermeer	66
2.2	Andere beleidsstukken	67
 Bijlage 3 De recreatieve habitat		 70
3.1	Recreatieve laag met kwaliteit.....	70
3.2	Punten, lijnen en vlakken	70
 Bijlage 4 Kaartbeelden Visie Landschap en Recreatie 2040		 74

Naar buiten in Haarlemmermeer in 2040...

Natuurlijk hebben we hier polders! Als inwoner van Haarlemmermeer vind ik het heerlijk om door dit typisch Nederlandse polderlandschap te zwerven. Naar buiten, is mijn motto. Lopend of fietsend, joggend, alleen of met de kinderen. Een rondje Ringdijk is mijn favoriet. Uitzicht vanaf de dijk op de steeds groener wordende polder, de mooie dorpjes langs de dijk, maar ook op vliegtuigen die op Schiphol landen of opstijgen. Ook makkelijk te combineren met de Spaarndammerdijk door verbindingen over de ringvaart. En ik ben niet de enige die daarvan geniet. Het lijkt of alle fietsers uit de regio dat rondje willen maken. Op allerlei plekken langs de dijk kun je even afstappen en raak je in gesprek met andere fietsers of wandelaars.

Aan het begin van deze eeuw dacht men soms dat de nieuwe multimedia gadgets de mens steeds meer binnen zou houden. Het tegendeel is waar. Ik zie steeds meer mensen met die technologie, naar buiten gaan. Het komt natuurlijk ook doordat we minder hoeven te werken en meer vrijetijd hebben. En omdat we afgelopen decennia hebben gezorgd voor het behoud van het bijzondere landschap, voor de aanleg van aantrekkelijke groen- en recreatiegebieden met voorzieningen vlak bij de dorpen en steden en voor goede verbindingen. De polderlinten hebben prachtige lanen en groene erven.

Een van mijn favoriete gebieden is Spaarnwoude, de mooie veenweidepolders en de bosgebieden er omheen. Het contrast tussen het open, landschap en de besloten bossen. Ik haal er m'n hart op! Ze zeggen dat er uit de hele regio wel negen miljoen bezoekers per jaar komen maar daar merk je niks van. Ja, op zo'n mooie zonnige stranddag wel maar dan ligt heel Nederland in de zon. Verder is het heerlijk fietsen of wandelen door het gebied, overal vogels die door het juiste weidebeheer zich hier blijvend thuis voelen..

Begin 2005 ben ik hier komen wonen. Om het buitengebied in te gaan, was toen wel een uitdaging. Er was nog niet zoveel waar je naar toe kon. De gemeente heeft gezorgd voor steeds meer recreatiegroen en natuur in het buitengebied, gelijk ontwikkeld met de nieuwbouw wijken en verdichting in Hoofddorp en Nieuw-Vennep. PARK 21 is helemaal ontwikkeld en daar hebben ook initiatieven van wijkbewoners voor pluktuinen en sport- en speelvoorzieningen een plek gekregen, naast vrijetijdsvoorzieningen van ondernemers. We hebben gezorgd voor aantrekkelijke verbindingen uit alle wijken en dorpen naar buiten. Op hete zomerdagen kun je nu makkelijk en snel naar een park of bos. Je merkt onmiddellijk de koelte ten opzichte van de stad. Meer schaduw, ruimte voor water, 's zomers heerlijk koel. Natuurlijk zijn de bossen en parken aangeplant, maar het voelt nu als natuur met inheemse beplanting en veel dieren die er leven. Heerlijk! Via de fiets- en wandelpaden ben je zo de stad uit, het bos of de polder in, langs akkers of door de weilanden en langs die typische, polderlinten door het landschap. Bij elk dorp vind je kleine bosjes, ruimte voor een ommetje en om even te gaan zitten en uit te kijken over de open polder.

Wat ik ook een belevenis vind, is het agrarische gebied van onze gemeente. Paden langs akkerranden zijn aangelegd en er zijn agrarische coöperaties gekomen met directe levering aan de lokale aandeelhouders, de bewoners dus. En bewoners die meewerken tijdens de oogst. Die oogst is een jaarlijks evenement geworden voor de lokale en regionale bevolking. De voedselketen is heel klein geworden.

Mooi is ook hoe bedrijven zijn gaan verduurzamen en veel meer natuurinclusief zijn geworden. De uitstoot en het lawaai zijn merkbaar omlaag gegaan en veel bedrijven nemen actief deel aan allerlei maatregelen om het leven en

werken rondom de luchthaven aangenaam te houden. En met succes. Door de aangename fietsroutes naar bedrijfsterreinen komt bijna iedereen tegenwoordig op zijn elektrische fiets. Zo heeft de gemeente een bloeiende hotelsector opgebouwd voor zakelijke en gewone toeristen die echt niet alleen komen voor de ligging ten opzichte van Schiphol.

1. Inleiding

1.1 Vestigingsmilieu: kwaliteit van wonen en leven

Waar mensen wonen of verblijven wordt gewandeld, gefietst, de hond uitgelaten, gespeeld, gevaren, gezwommen, paardgereden, een ommetje gemaakt en gejogd. Dit gebeurt in een stedelijke omgeving en 'buiten': in de polders, bossen en natuurgebieden, op stranden en op of aan het water. De activiteiten beginnen bij voorkeur bij de voordeur. Een aangename en gezonde woonomgeving biedt ruimte om te ontspannen en te sporten, is informeel, veilig, karakteristiek, en geeft aanleiding om met anderen in contact te komen en uit te groeien tot een betrokken woonwijk en – gezamenlijke– woonplaats. Idealiter beschikt het omringende landschap over kwaliteiten waardoor het er prettig recreëren is. Een aangenaam en goed ontsloten buitengebied biedt ruimte voor sport en ontspanning.

In deze nota richten we ons vooral op het buitengebied, met als inzet om dit buitengebied voor alle (toekomstige) inwoners van de 31 kernen van de gemeente straks direct toegankelijk en aantrekkelijk te maken.

Ontstaan van Haarlemmermeer

De gemeente Haarlemmermeer bestaat uit zeven zeer diverse polders. De grootschalige droogmakerij van het Haarlemmermeer uit 1852 en verschillende veenweidegebieden, polders uit de 13e eeuw, zoals de Vereenigde Binnenpolder en de Inlaagpolder (zie bijlage 1). En ten slotte de Houtrakpolder, een droogmakerij. Deze polders hebben kwaliteiten als het gaat om de beleving van ruimte en openheid. De Vereenigde Binnenpolder en Inlaagpolder bieden een toegankelijk landschap met aantrekkelijke routes en verbindingen. In de Haarlemmermeerpolder is de ruimtelijke beleving afgelopen decennia sterk veranderd. Enerzijds zijn er grote open gebieden: rond de startbanen en in het zuiden. Anderzijds hebben verre uitzichten plaats gemaakt voor opeenvolgende nieuwe woonwijken en bedrijfsterreinen. Het raamwerk van de oorspronkelijke polderlinten met boerderijen vraagt op veel plekken een

Recreatiegebied Toolenburger plas

versterking en ontwikkeling van de kwaliteiten om de ruimtelijke dragers van de Haarlemmermeerpolder te blijven. Hier liggen kansen om ze mede als recreatief netwerk verder te ontwikkelen en mede invulling te geven aan de recreatievraag van de sterk gegroeide bevolking. Daarnaast is meer nodig: toegankelijkheid van het landschap en openbaar toegankelijke groengebieden met ruimte voor ontspanning, sport en spel in de buitenlucht.

Het ontwikkelen van een aantrekkelijk landschap en een recreatieve omgeving is belangrijk voor de inwoners van de gemeente Haarlemmermeer. Afgelopen decennia zijn verschillende gebieden gerealiseerd met uiteenlopende karakters, denk aan de Plesmanhoek, Vennepershout, Toolenburger plas of Landgoed Kleine Vennep in PARK21. Binnen de gemeente moet voldoende ruimte onbebouwd blijven om het landschap te behouden en versterken, waarin recreatie een gevarieerde en goed gespreide invulling krijgt. Kwaliteit van wonen en leven is gebaat bij een goed ingerichte, karaktervolle, groene dagelijkse leef- en

werkomgeving binnen en buiten de bebouwde kom. Dat alles in een logische samenhang en met de juiste variatie zodat er voor iedereen mogelijkheden zijn.

Het behouden en ontwikkelen van het karakter van onze diverse polderlandschappen en het bieden van ruimte voor recreatie moet ook in de ontwikkelingsopgaven aandacht en ruimte krijgen.

1.2 Toenemende druk op landschap en recreatieruimte

De uitdagingen waar de gemeente Haarlemmermeer staat zijn talrijk. Naast ruimte voor de energietransitie, groei van wegen en bedrijfsterreinen is de versnelde realisatie van 20.000 nieuwe woningen. Met gemiddeld 2,5 personen per woning betekent dit een uitbreiding met zo'n 50.000 personen, van 157.000 inwoners naar ongeveer 200.000 inwoners in 2040. Ook in Haarlem, Amsterdam en de bollenstreek vindt een groei van het inwoneraantal plaats. Deze inwoners zullen ook in Haarlemmermeer ruimte voor ontspanning en recreatie zoeken.

Volgens het NBTC (Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen) zal na het herstel van de wereldeconomie, het toerisme naar Nederland blijven groeien. Het aantal toeristen en recreanten van buiten de gemeente dat onze polders als typisch Nederlandse landschappen zal bezoeken en waarderen, zal toenemen. De provincie Noord-Holland heeft in het rapport 'Recreatieverkenningen (2014)' aangegeven dat tot 2040 in het zuidelijk deel van Noord-Holland een toename van de recreatie van minimaal 30 procent verwacht wordt door bevolkingsgroei, vergrijzing, toerisme, toename van vrije tijd en klimaat effecten (waardoor mensen vaker de verkoeling van water en groen opzoeken). In de Visie Recreatie en Toerisme (2021) geeft de provincie aan dat deze vraag moet worden opgevangen door bestaande recreatiegebieden adequaat in te richten én de ruimte voor groene recreatie mee te laten groeien met nieuwe verstedelijking.

Karakteristieke landschappen scoren hoog in de waardering van bewoners en recreanten. Dat geldt vooral voor de veenweidelandschappen, zoals in onze gemeente de Vereenigde Binnenpolder en Inlaagpolder. Ook de gerealiseerde

recreatiegebieden scoren hoog en worden goed bezocht en gebruikt. Door de groei van de bevolking is er een tekort aan recreatieruimte en bij verdere groei van de bevolking zal dit tekort toenemen.

Om aantrekkelijk te blijven als woongemeente en om het gunstige vestigingsklimaat te behouden, en te versterken, moeten we investeren in de recreatiemogelijkheden en het landschap.

1.3 Een stevige impuls is nodig

In de jaren 70 in de vorige eeuw is een begin gemaakt met de aanleg van recreatiegebieden voor bewoners van onze gemeente, maar ook voor Haarlem en Amsterdam: recreatiegebied Spaarnwoude en de Houtrakpolder (Noorderbos) in het noorden, het Haarlemmermeerse bos in het zuiden. Vanaf eind jaren 90 gevolgd door Groene Weelde, Vennepershout, Zwaansbroek, Boseilanden en de Parken bij Zwanenburg, Vijfhuizen en Zwaanshoek. Groengebied Zwaansbroek is slechts deels gerealiseerd en is een versnipperd geheel. Al deze gebieden worden intensief gebruikt. Om meer ruimte te bieden voor onder andere bewoners die in de Vinex bouwperiode zijn komen wonen, is een begin gemaakt met de aanleg van PARK21. Door de groei van de bevolking en de milieudruk in stedelijke gebieden (bijvoorbeeld in de vorm van geluid, hitte) in onze gemeente en aangrenzende gemeentes is het noodzakelijk te kijken naar uitbreiding van de recreatiemogelijkheden zodat rust en ontspanning dicht bij huis gevonden kunnen worden. Het verbinden van de deels versnipperde recreatiegebieden, het landschap versterken en toegankelijk maken bieden hiervoor goede kansen. De geleidelijke achteruitgang van het karakteristieke landschap van onze polders is een zorg van bewoners en bestuurders. De enorme opgaven voor nieuwe woningen en bedrijven, nieuwe infrastructuur en de energietransitie maken deze zorgen nog groter. Maar er liggen ook kansen in het combineren van deze opgaven.

Zowel in kwalitatief als ook kwantitatief opzicht heeft onze gemeente een stevige impuls nodig in het aanbod aan voorzieningen voor een aangename vrijetijdsbesteding in de buitenlucht en een goed vestigingsmilieu. Dat geldt vooral vanuit lokaal maar ook vanuit regionaal perspectief.

Route van Boseilanden en Floriande door park Zwaanshoek naar ringdijk

1.3.1 Kwalitatieve opgave

Knelpunten, kwaliteiten en kansen.

Naast de behoefte aan groen en landschap voor bewoners zijn er andere opgaven, zoals de ruimte voor waterberging, het tegengaan van hittestress, voor het versterken van de biodiversiteit en om de problemen rond CO₂ en stikstof aan te pakken. EU, Rijk, en provincie ontwikkelen en hebben plannen ter versterking van de groenblauwe omgeving. Deze opgaven bieden kansen om deze te koppelen aan de gewenste recreatieve ontwikkelingen. Ze moeten mede ruimte bieden aan het behouden en versterken van het karakter van het landschap en voor recreatief medegebruik. Zoals bijvoorbeeld opgenomen in het gemeentelijk beleid voor de plaatsing van een groot oppervlak aan zonnepanelen (Beeldkwaliteitsplan Zonnecarré, 2021).

In kwalitatief opzicht willen we de herkenbaarheid van de polderlandschappen versterken, de versnippering van de bovenlokale groenstructuur opheffen, voorzien in passende oplossingen voor ontbrekende schakels in het routenetwerk, ommetjes vanuit de dorpen mogelijk maken, barrières opheffen, 'dozen' in het

landschap beter inpassen, de soms naar binnen gekeerde randen van de dorpen meer open en naar buiten gericht maken en bestaande groengebieden, weer up to date maken. Vanuit de natuuropgave (Natuurvisie Haarlemmermeer 2040) gaan we ook de biodiversiteit in de groengebieden vergroten.

(voor meer achtergronden: zie bijlage 1)

1.3.2 Kwantitatieve opgave

De bevolkingstoename van Haarlemmermeer en de omringende gemeenten, heeft consequenties voor de recreatieve verbindingen in en rond de gemeente en voor de groen- en recreatiegebieden.

In de periode van grootschalige woningbouw (Vinex-groeiperiode) zijn de strategische, regionale groenprojecten 'Recreatie om de Stad' (RodS) deels gerealiseerd. Ongeveer 1.000 hectare groen en verbindingen zijn in Haarlemmermeer en Amsterdam-west aangelegd, de helft van de oorspronkelijke taakstelling van 2.000 ha nieuw groen (Raamplan Haarlemmermeer Groen, 2000). Doordat het Rijk zich in 2012 heeft teruggetrokken als hoofdfinancier van de aanleg van deze groengebieden staan de provincie Noord-Holland en de gemeente er nu alleen voor. Het huidige gemeentelijk beleid is gericht op de aanleg van 300-400 ha van deze oude opgave groen- en recreatiegebied, met name in PARK21. Van de oorspronkelijke taak is dus ruim een kwart (500-600 ha) niet uitgevoerd.¹ In het gemeentelijk beleid² is de richtlijn opgenomen om per nieuwe woning 400m² bovenplans-regionaal groen aan te leggen. Bij een groei met 20.000 woningen in de komende twintig jaar, betekent het dat er 800 ha groen- en recreatiegebied nodig is. Dit kan door intensievere inrichting bestaande groengebieden en door aanleg nieuw groenareaal tot stand komen. Het gefaseerd realiseren van deze groen- en recreatieopgave biedt ook ruimte voor o.m. voltooiing van het Natuurnetwerk en vergroting van de biodiversiteit, alsmede voor klimaatadaptie, wateropvang en waterberging.

¹ Voortgangsrapportage Grootschalig groen en Recreatie Haarlemmermeer (2018)

² Nota Groen en Recreatie in Haarlemmermeer 2030 (2007)

1.3.3 Haarlemmermeer in de regio

De landschappelijke en recreatieve opgave van Haarlemmermeer kan niet los gezien worden van de metropoolregio Amsterdam (MRA). De MRA wil zijn positie als internationale topregio graag behouden en daarvoor zijn onder andere aantrekkelijke landschappen nodig die een breed scala aan recreatiemogelijkheden en natuurbeleving bieden. De uitgangssituatie voor de MRA is niet slecht, maar gezien de bevolkingstoename en de toename van toerisme zijn maatregelen nodig. Het gaat dan onder meer om de herinrichting van naoorlogse recreatieterreinen (waaronder Spaarnwoude) en het ontwikkelen van nieuwe parken in de metropoolregio (zoals PARK21). Goede verbindingen van de groenblauwe structuur van Haarlemmermeer met de regionale structuren, zoals de scheggen van Amsterdam (Westeinderscheg, Tuinen van West, Brettenzone en Spaarnwoude) en het Hollandse plasseengebied in het zuiden, zijn van belang (zie afbeelding hierna).

Behalve dat het belangrijk is voor een goed woon- en vestigingsklimaat in de MRA, betekent een aangenaam en toegankelijk landschap met een hoge recreatieve gebruikswaarde ook het ontlasten van de kwetsbare natuurgebieden in de MRA. Deze kunnen vanwege de hoge natuurwaarden, maar relatief geringe recreatieve opvangcapaciteiten bieden.

1.4 Koppelen van opgaven

Tegen het licht van de genoemde uitdagingen en in de voorbereiding op de nieuwe gemeentelijke Omgevingsvisie, is de visie “Groen en Recreatie in Haarlemmermeer 2030” (2007) toe aan een actualisering. We hebben behoefte aan een hernieuwd inzicht in de kwantitatieve en kwalitatieve opgave van recreatie en landschap en aan een bijbehorende uitvoeringsstrategie. De focus van deze nieuwe visie Landschap en Recreatie ligt op de buitengebieden in de gemeente Haarlemmermeer en op de lokale en regionale verbindingen.

Investeren in landschap en recreatie dicht bij de woonomgeving draagt bij aan en biedt mede ruimte en meerwaarde voor:

- Woningbouw: een aantrekkelijk woonklimaat en vestigingsmilieu;
- Klimaatadaptatie: ruimte voor water en tegengaan hittestress;

Groenblauwe structuur van Haarlemmermeer verbinden met de regionale groenstructuren

- Energietransitie: recreatief medegebruik van zonneakkers en windparken;
- Toerisme en evenementen: aantrekkelijke ruimte voor toerisme en evenementen;
- Natuur, ecologie en biodiversiteit: ruimte voor ontwikkeling natuurwaarden;
- Gezondheid en bewegen in de openbare ruimte;
- Landbouw: ruimte voor voedselproductie en nevenfuncties in de landbouw afgestemd op de stad;
- Mobiliteit: aantrekkelijke routes voor langzaam verkeer.

Door het combineren van functies ontstaat een interessant en multifunctioneel landschap met mogelijkheden voor een koppeling van budgetten om te investeren in de landschappelijke kwaliteit. Elke opgave dient bij te dragen aan de kwaliteit van de ruimte en mogelijkheden voor (recreatief mede-) gebruik van het landschap.

Naast deze koppelingen met andere ruimtelijke ontwikkelingen en opgaven is eerst en vooral voldoende budget voor landschap en groen nodig dat die koppelingen mogelijk maakt. Ook betrokkenheid van inwoners bij groenontwikkeling in hun directe omgeving is een belangrijkste voorwaarde.

1.5 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk beschrijven we onze ambities voor de komende decennia. Deze zijn uitgewerkt in zeven doelen. In hoofdstuk 3 zijn deze doelen nader geconcretiseerd naar de afzonderlijke deelgebieden. Per deelgebied is weergegeven welke maatregelen we willen gaan nemen. De uitvoeringsstrategie die ons daarbij voor ogen staat is in hoofdstuk 4 kort beschreven. In de bijlagen is meer te lezen over de analyses en overwegingen die ten grondslag liggen aan de gemaakte keuzes:

In bijlage 1 gaan we in op de aard en de omvang van de landschappelijke en recreatieve opgave: wat heeft Haarlemmermeer te bieden? Wat gaat er goed en wat gaat er minder goed? Welke ontwikkelingen komen op ons af?

In bijlage 2 is een schets van de met Landschap en Recreatie in de Ontwerp-Omgevingsvisie verbonden andere beleidsvelden als Natuurbeleid, Toerisme en evenementen, Sport en bewegen, Cultuur (landschap en geschiedenis).

In bijlage 3 beschrijven we principes die voor ons leidend zijn bij het bepalen van de toekomstige koers en gaan we in op de recreanten (motiefgroepen) voor wie we de diverse maatregelen treffen.

Bijlage 4 is een overzicht van de kaartbeelden van de Visie Landschap en Recreatie 2040.

Veenweidegebied Haarlemmerliede

2. Naar buiten! Ambities en doelen voor landschap en recreatie

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zetten we de stip op de horizon richting 2040 voor de ambitieuze groei van de ruimte voor vrijetijdsbesteding in de buitenlucht, in een karakteristiek en aantrekkelijk landschap. De analyse van de huidige situatie, de regionale planologische ontwikkelingen, trends in vrijetijdsbesteding, beleid op andere terreinen en de door ons benoemde leidende principes (zie bijlagen 1,2 en 3) liggen hieraan ten grondslag.

2.2 Onze ambities in zeven doelen

Dragers van het aanbod is een karaktervol, gevarieerd landschap waarin de iconische, historische, authentieke elementen worden versterkt. Met de combinatie van dit landschap en de kleinere en grotere groengebieden, willen we een gevarieerd en aantrekkelijk palet aan landschap en openlucht recreatieve mogelijkheden aanbieden.

Aan de basis van dit aanbod liggen tal van voorzieningen en een aantrekkelijk en aaneengesloten netwerk van recreatieve en utilitaire langzaam verkeer

verbindingen. Deze paden vormen de verbinding met de woonwijk, het buitengebied en de regio. De verbindingen gaan ook door of langs bedrijventerreinen en zonneakkers. Dit geldt zowel voor de westkant als de oostkant van de Haarlemmermeerpolder en noord en zuid in de gemeente. Hoewel aan de westzijde de meeste mensen wonen, is ook aandacht nodig voor de oost- zuid- en noordzijde. Hier wonen ook mensen, maar bovendien zijn hier aantrekkelijke verbindingen nodig tussen dorpen en steden naar recreatiegebieden, maar ook voor woonwerk verkeer.

We wensen in de komende twintig jaar het diverse aanbod aan landschap, groengebieden en vrijetijds mogelijkheden uit te breiden en te versterken naar tevredenheid van de eigen inwoners, werknemers en bezoekers. Het aanbod sluit aan op de lokale landschappelijke identiteit en voldoet aan de door ons vastgestelde normen. Dit is de basis voor een goed woon- en werkmilieu

Haarlemmermeerse Bos

in Haarlemmermeer en draagt ook bij aan het woon- en werkmilieu van de omringende gemeenten.

In de gemeente Haarlemmermeer wonen veel verschillende typen recreanten (zie voor meer toelichting Bijlage 1.5) Dit vraagt een breed aanbod aan vrijetijds mogelijkheden en groengebieden. Wandelen en fietsen blijven de meest populaire bezigheden, recent tijdens de coronacrisis is dit weer bevestigd. Een gevarieerd aanbod aan recreatiemogelijkheden is gewenst. Een extra accent leggen we bij de kinderen en de oudere inwoners die ieder vanuit een eigen behoefte sterk zijn aangewezen op recreatieve voorzieningen in hun directe leefomgeving. We streven naar toegankelijkheid voor iedereen (inclusiviteit), maar dit is niet overal en altijd mogelijk. Dan kijken we naar voldoende en aantrekkelijke alternatieven. Daarnaast hebben we aandacht voor de behoefte van werknemers om de benen te kunnen strekken in of om hun werkomgeving. Dit draagt voor iedereen bij aan de mogelijkheden om te bewegen en gezond te zijn en blijven.

Als onderdeel van de MRA is de gemeente Haarlemmermeer ook een bestemming voor regionale recreanten en toeristen. Omgekeerd zoekt een deel van de Haarlemmermeerse bevolking haar vertier zo nu en dan in de regio. Samen met onze MRA-partners zorgen we voor afstemming en verbinding van het aanbod in de regio. We sluiten onder andere aan bij de vernieuwde en verlengde scheggen van Amsterdam. In het noorden de Brettenzone, waar de verbindingen met Spaarndam en Haarlemmermeer-noord versterkt worden en aan de oostzijde met de Westeinderscheg, die we willen verbinden met PARK21. Verbindingen, zowel recreatief als landschappelijk, met deze regionale structuren zijn van grote meerwaarde voor de beleving en toegankelijkheid van de gemeente Haarlemmermeer en onze omgeving.

Pontje van bewoners over de Ringvaart bij Oude Meer tijdens de Kunstroute Aalsmeer (2019)

De doelen nader uitgewerkt.

De ambities voor een aantrekkelijk landschap met een rijk vrijetijdsaanbod en uitstekend vestigingsklimaat, vertalen we naar een zevental doelen:

1. Versterken en behouden karakteristieke landschappen en bouwstenen van de polders;
2. Aansluiten bij bestaande en te ontwikkelen regionale groenstructuren;
3. Voldoende en gevarieerde, openbaar toegankelijke groengebieden;
4. Een verbonden netwerk voor recreatie en natuur;
5. Aanvullende voorzieningen voor recreatie, sport, bewegwijzering, horeca e.d. daar waar gewenst;
6. Ruimtelijke kwaliteiten verweven in alle opgaven;
7. Sociale verbinding met betrokken bewoners.

In de volgende sub paragrafen zijn de doelen uitgewerkt. In het volgende hoofdstuk staan de opgaven per deelgebied van de gemeente beschreven.

2.3.1 Versterken en behouden karakteristieke landschappen en bouwstenen van de polders

Karakteristiek landschappen scoren hoog in de waardering van inwoners en bezoekers. De identiteit van gebieden en regio's is van belang. De identiteit van onze polders zit mede in de grote ruimtelijke dragers, die de polders vormen. Toegankelijke landschappen horen bij een goed woon- en vestigingsklimaat.

Onze belangrijkste uitgangspunten voor het landschap zijn:

- Versterken en gebruiken grote landschappelijke structuren (dijken, waterlopen, Stelling van Amsterdam, polderlinten). Zorgen voor continuïteit, doorlopende verbindingen, ruimtelijk accentueren met opgaande beplanting;
- Maken van een robuust casco: een landschap dat in staat is mee te veranderen met nieuwe, andere functies en vormen van gebruik. Op regionale schaal aansluiten bij grote structuren en deze ruimte geven binnen de polder; op lokale schaal polderlinten met groene erven versterken; Variatie in landschap willen we ook stimuleren door behoud en stimulering van erfbeplanting.
- Openheid, belangrijke zichtlijnen en panorama's vanaf de dijken handhaven en beschermen;
- Groene open ruimte tussen de dorpen behouden en versterken (tegengaan aanengroei van kernen);
Goede landschappelijke inpassing van alle nieuwe ontwikkelingen. Met name de inpassing van grote ruimte vragende ontwikkelingen. Grote bedrijfsbebouwing (dozen) dienen een goede inpassing te krijgen. Zonder ze weg te stoppen achter schaamgroen, kan inpassing met groen en water grote gebouwen wel verzachten, ruimte bieden voor natuur en recreatie, water en verkoeling;
- Gebruiken verschillen in de bodemgesteldheid (klei, zand, veen), water en oevers om verschillende en herkenbare gebieden te maken;
- Toegankelijkheid van het landelijk, agrarisch gebied vergroten voor recreatief medegebruik en stimuleren 'voedsel bij de boer', coöperaties en kringlooplandbouw;
- Kansen voor waterrecreatie benutten, langs de Mooie Nel en de Ringvaart, die grenst aan de Westeinder en Kagerplassen.

2.3.2 Aansluiten bij bestaande en te ontwikkelen regionale groenstructuren

- Aansluiten bij regionale structuren: veenweidegebieden en groengebieden noord-zuid langs beide zijden van de westelijke ringvaart, scheggen van Amsterdam en in de westkant van Haarlemmermeer, plassengebied in het zuiden en oosten;
- Regionaal en lokaal de groenstructuur afmaken (noord-zuid aan de westkant, noord-zuid aan de oostkant, aansluiten bij Westeinderscheg, oost-west Groene Carré noord afmaken langs de Schipholweg, oost-west PARK21, oost-west ten zuiden van Nieuw-Vennep);
- De ringdijk en ringvaart met hun 60 km lengte vormen een zeer herkenbare en krachtige landschappelijke structuur op regionaal niveau. Hier liggen kansen dit te ontwikkelen tot een Regionaal Ringpark.

Batterij Geniedijk bij Rijnlanderweg (foto: Kees van derVeer)

2.3.3 Voldoende en gevarieerde openbaar toegankelijke groengebieden

Veel vrijetijdsactiviteiten in de buitenlucht van onze inwoners vinden plaats in aangelegde groengebieden. Topbezoekersaantallen zien we in de gebieden Houtrak, Haarlemmermeerse Bos en Toolenburgerplas, maar ook de kleine, rustige gebieden zijn belangrijk. We streven naar voldoende groengebieden, variërend in grootte en beleving zoals nat-droog, zon-schaduw, open-besloten, oude-jonge begroeiing, extensief-intensief ingericht en met aandacht voor erfgoed, flora en/of fauna.

De groengebieden uit het Raamplan Haarlemmermeer Groen (2000) die nog niet zijn gerealiseerd en nog wel gepland zijn om te realiseren (circa 300-400 ha), worden met een hoge urgentie tot ontwikkeling gebracht in met name de Parklaag van het in PARK21. Naast de Parklaag PARK21 zijn het Groene Carré Noord en de reeds langer geplande parkboszone Zwanenburg zuidwest, belangrijke te ontwikkelen groengebieden.

Spaarndammerdijk

Ruimtelijke dragers in de Gemeente Haarlemmermeer

Gekoppeld aan de bouw van ruim 20.000 nieuwe woningen en de uitbreiding van bedrijventerreinen in de komende 20 jaar, willen we minimaal 800 ha nieuw, divers en aantrekkelijk groen- en landschap ontwikkelen. De nadruk voor deze recreatieve ruimten ligt in de direct aangrenzende gebieden rondom de nieuwe

Dragers van het landschap in onze gemeente

De Ringdijk en Ringvaart, de Geniedijk en fortten, het veenweidegebied begrensd door de Spaarndammerdijk en de IJdijken, de polderlinten en dijkwegen in de Haarlemmermeerpolder en in Haarlemmerliede-Spaarnwoude, vormen de dragers van het landschap in de gemeente Haarlemmermeer. Ook de openheid en panorama's vanaf de dijken behoren bij belangrijke ruimtelijke kenmerken van de gemeente Haarlemmermeer.

In het Kwaliteitsbeeld Noord-Holland 2050 (PNH 2015) zijn deze elementen ook betiteld als het provinciale goud. Zij vormen als zodanig eveneens de recreatieve boulevards in de regio en worden door ontwikkeld met behoud van de karakteristieke kwaliteiten voor zowel wandelen, fietsen als vaarrecreatie.

woonwijken. De intentie is om deze 800 ha gefaseerd te realiseren, binnen de periode 2020-2040. Combinaties met andere functies (zoals waterberging) wordt nagestreefd mits voldoende kwaliteit van landschap en opvangcapaciteit voor recreatie wordt bereikt.

Naast grotere groengebieden willen we, waar mogelijk, nabij dorpen dorpsbossen (tiny forests) tot ontwikkeling brengen. Deze zijn belangrijk voor het maken van het dagelijks ommetje en het versterken van de groenstructuur.

Het College van Rijksadviseurs CRa pleit in zijn Advies voor een Bossenstrategie (2020) aan rijk en provincies, voor meer bossen en bomen bij steden en dorpen, vooral in de Randstad om het tekort aan groen te helpen verminderen. Voor Haarlemmermeer adviseert het CRa om de bossenstrategie in te zetten voor voltooiing van PARK21 en aanleg van het regionaal, bovenplans groen in de Westflank.

2.3.4 Een verbonden en fijnmazig netwerk voor recreatie en natuur

Paden en routes vanuit de woonwijk naar het buitengebied zijn van groot belang. Iedereen moet op een logische, vanzelfsprekende, veilige en aantrekkelijke manier vanaf zijn woning naar de grotere parken, het buitengebied en verder de regio in kunnen wandelen, joggen, fietsen, paardrijden en skeeleren. Hoe zo'n goede ontsluiting er uit ziet, is afhankelijk van het gebied en de wensen van de gebruikers. Van groot belang is dat er geen barrières zijn of nieuwe ontstaan door aanleg van nieuwe wegen en busbanen. Het stedelijk of dorps netwerk moet aansluiten op de doorgaande routes, 'boulevards' (Geniedijk, Ringdijk, Spaarndammerdijk, IJdijken, polderlinten) en de scheggen in en om de gemeente.

Fietsers en wandelaars bewegen het liefst langs water en groen (Goudappel Coffeng, 2018). Het netwerk van groenblauwe verbindingen is dus van groot belang. Bovendien heeft dit nog een andere functie. De samenhangende groenblauwe structuur van de gemeente vormt mede de basis voor ecologische verbindingen tussen de groengebieden in onze gemeente en daarbuiten. Dit zijn in ieder geval de verbindingen uit het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Maar voor de vergroting van de biodiversiteit en gezonde landschappen worden alle netwerken voor langzaam verkeer en recreatie benut om ook ecologische verbindingen te maken. (zie ook de Natuurvisie Haarlemmermeer 2040 uit 2021).

Een goed netwerk kan niet zonder een aantrekkelijk en beleefbaar landschap. Dat wil zeggen een gevarieerd landschap met een afwisseling in bijvoorbeeld aantrekkelijke erven en agrarisch landschap, zonne-akkers, natuur- en recreatiegebieden alsmede open en meer besloten gebieden. Wandelen en fietsen zijn de belangrijkste activiteiten en daar moet de beleefbaarheid van het landschap en de fijnmazigheid van het netwerk op worden afgestemd. De richtlijn in het geldende beleid van een maaswijdte van 500 m voor kruisingen van langzaam verkeer routes met doorgaande infrastructuur, blijven wij hanteren.

2.3.5 Aanvullende voorzieningen voor recreatie, sport, bewegwijzering, horeca e.d. daar waar gewenst

Onderdeel van een goed aanbod aan recreatieve mogelijkheden zijn voorzieningen die de vrijetijdsbestedingen faciliteren. Zoals goede entrees met informatie, bankjes en parkeerplaatsen, kunst, outdoor-fitness apparatuur, bewegwijzering, picknickplaatsen en op geschikte locaties een commerciële (horeca-)faciliteit. Langs het water en haar oevers kunnen vissteigers, kano-overdraagplaatsen en aanlegplaatsen gewenst zijn.

Per gebied zal het aanbod verschillen zodat een diversiteit aan landschappen en een aantrekkingskracht voor verschillende doelgroepen ontstaan. Bij het ontwerp van nieuwe groengebieden en verbindingen zullen dergelijke voorzieningen worden afgestemd op de behoeften van en in overleg met de gebruikers ontwikkeld worden. Ook voor de bestaande gebieden en netwerken gaan we na of extra voorzieningen gewenst zijn, ook voor bezoekers met een beperking.

Doorgaande wandel-, fiets- en ruiterroute Venneperhout

2.3.6 Ruimtelijke kwaliteiten in alle opgaven

Een excellent vestigingsmilieu is breder dan alleen aantrekkelijke ruimte in recreatiegebieden. Het totale landschap met krachtige doorlopende landschapsstructuren, zoals dijken en grote waterlopen, bepaalt mede het vestigingsmilieu. Elke ontwikkeling in de Gemeente Haarlemmermeer moet bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Bij elke ontwikkeling doen zich kansen voor om een aantrekkelijk en interessant landschap te maken. Juist de combinatie van functies, de afleesbaarheid van cultuurhistorie en gebruik voor meerdere doelen maken een landschap interessant. Belangrijke voorwaarde is toegankelijkheid voor medegebruik.

Vrijtijdsbesteding in de buitenlucht vindt in het hele landschap plaats. Landschappen en omgevingen met een andere hoofdfunctie (bijv. landbouw, wonen, natuur, werken, energiewinning, waterberging) kunnen ruimte bieden en een aantrekkelijke omgeving zijn voor een recreatieve of sportieve tocht. Bij iedere planologische ontwikkeling is dus ruimtelijke kwaliteit een vereiste

Fietsbrug in de Geniedijk over de rijksweg A4

Uitzicht- en speelheuvel in Venneperhout

en willen we de recreatieve functie mogelijk maken. Bij de ontwikkeling van nieuwe woningbouwlocaties, bedrijventerreinen, het zonnecarré en bij transitie in het agrarisch gebied, steeds worden nieuwe mogelijkheden voor recreatie meegenomen. Zo wordt recreatie fijnmazig verweven met de andere ruimtelijke functies binnen de gemeente.

Landschappelijke dooradering van alle typen gebieden in de Gemeente Haarlemmermeer is noodzakelijk. Gezien de grote, ruimte vragende opgaven kunnen we deze niet naast elkaar een plek geven, maar moeten we functies combineren. Dat vraagt inzet en (beperkte) ruimte binnen die andere functies. Groene routes door bedrijfsterrinen maken deze tegelijk aantrekkelijker bereikbaar voor werknemers, natuurverbindingen kunnen een plek krijgen langs routes door zonnepaneelparken. Aantrekkelijke routes door alle mogelijke landschappen voegen iets toe aan de beleving, maakt het totale landschap begrijpelijk en toegankelijk voor bewoners. We streven naar toegankelijkheid voor iedereen, maar dit is niet overal en altijd mogelijk. Dan kijken we naar voldoende en aantrekkelijke alternatieven.

2.3.7 Sociale verbinding met betrokken bewoners

Betrokkenheid bij en verbondenheid met de directe leefomgeving van onze inwoners vinden we belangrijke pijlers voor de instandhouding van deze leefomgeving. Lokale betrokkenheid zullen we actief zoeken en stimuleren, van planvorming tot beheer van landschap en recreatieve voorzieningen.

Waar mogelijk willen we voorzieningen ontwikkelen in samenwerking met lokale ondernemers, verenigingen en burgerinitiatieven. Voornaamste criterium voor de samenwerking is de toegevoegde waarde voor de recreatieve functies en het behoud van de openbare toegankelijkheid en de beleving. We kunnen niet alles overal realiseren, maar zullen het naar buiten gaan en bewegen zoveel mogelijk stimuleren.

Via de diverse media willen we actief communiceren over de recreatieve mogelijkheden in onze gemeente, te beginnen over die in de directe leefomgeving.

Park Schenkeveld in Rijsenhout (glastuinbouw verweven met groen en recreatie)

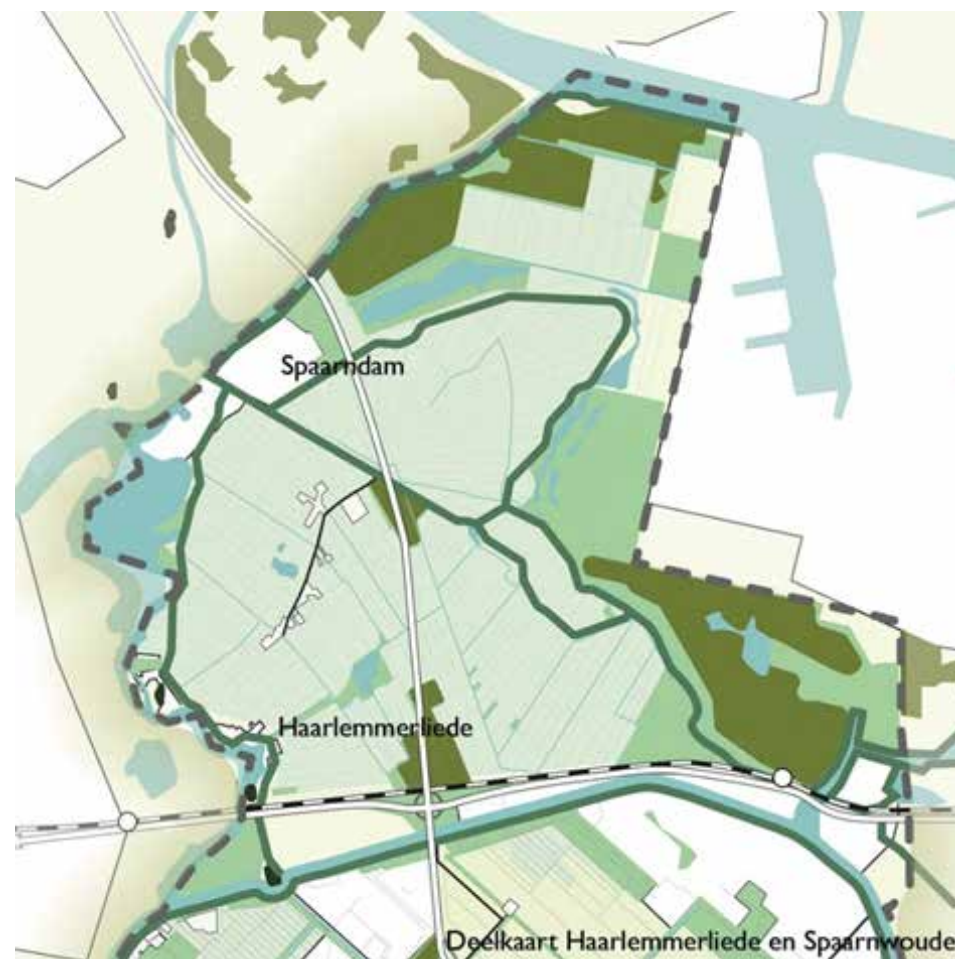
Vliegtuigpotters langs het fietspad langs de Polderbaan

Bewonersinzet voor Park Schenkeveld Rijsenhout

Gerealiseerde, geplande en gewenste groenstructuur in de gemeente Haarlemmermeer 2040

3. Wat gaan we waar doen?

3.1 De ambities ruimtelijk vertaald

De ambities en de doelen zijn vertaald naar het landschap, de groengebieden, verbindingen en voorzieningen, en weergegeven in het kaartbeeld 'Visie landschap en Recreatie, de groenstructuur 2040' (zie vorige pagina). In het noorden en zuiden van de gemeente handhaven we de gewaardeerde openheid van de polders, maken het landschap beter toegankelijk, koesteren en versterken we erven en laanbeplanting en ontwikkelen dorpsbosjes bij de kleine dorpen. In de westflank ontwikkelen we grotere, openbaar toegankelijke groengebieden in combinatie met de woningbouwopgave. Hier ontstaat een doorgaande groenstructuur van zuid (Kagerplassen) naar noord, tot aan het Noordzeekanaal. Aan de oostzijde van de Haarlemmermeerpolder zijn verbindingen vanuit de dorpen naar groengebieden in onze gemeente en buurgemeenten van groot belang. PARK21 wordt verbonden met enerzijds de binnenduintrand en anderzijds de Westeinderscheg en de Westeinder. Zo krijgt de oostflank een groene en recreatieve tegenhanger in de Westeinderscheg. Een goede inpassing van de luchthaven en de opgave voor de energietransitie in de vorm van het zonnecarré vraagt om het versterken van het landschap en recreatief medegebruik, met routes en beplanting.

In de volgende paragrafen zijn de opgaven en gewenste aanvullende groenstructuren per deelgebied van de gemeente op hoofdlijnen uitgewerkt. Voor elk deelgebied van de gemeente is een uitsnede van de visiekaart gemaakt. De genoemde ingrepen zullen in 2022 nader worden uitgewerkt in een Uitvoeringsprogramma. Voor de beheergebieden van Recreatieschap Spaarnwoude³ en van Staatsbosbeheer zal de uitwerking vanzelfsprekend

samen met deze instanties plaatsvinden. In alle gebieden zal over de concrete uitwerkingen participatie met omwonenden en belanghebbenden plaatsvinden.

3.2 Haarlemmerliede en Spaarnwoude

De gemeentelijke Spaarndammerdijk, IJdijk en Lagedijk versterken we verder als recreatieve routes voor langzaam verkeer. Onze samengevoegde gemeenten verbinden we beter bij Fort aan de Liede met een verbinding over de Ringvaart in de Stelling van Amsterdam. Langs de Liede, IJdijk en Mooie Nel breiden we samen met het Recreatieschap de kleinschalige waterrecreatievoorzieningen uit en versterken we de sfeer van rietland, wilgenstruweel en moeras langs

Veenweidegebied Haarlemmerliede

³ Het Recreatieschap Spaarnwoude is een Gemeenschappelijke Regeling. De gemeente Haarlemmermeer is sinds 1970 deelnemer samen met Amsterdam, Haarlem, Velsen en de provincie Noord-Holland (dus mede-bestuurder en mede-bekostiger).

Terras bij informatie- en educatieboerderij Zorgvrij

de buitenrand van de oude polders, met passende voorzieningen en accommodaties (Uitvoeringsplan Spaarnwoude Park 2040, 2020).

Langs delen van de dijklinten planten we hagen om het groene landschappelijke karakter van de dijklinten te versterken (Groenstructuurplan H&S 2014).

Langs de noordelijke rand van de Inlaagpolder en de oostelijke randen van de Uiterdijken en de Vereenigde Binnenpolder willen we samen met Staatsbosbeheer verder werken aan een zone van natuurontwikkeling, moeras en water (deels vroegere Oer-IJ).

We werken samen met de genoemde gebiedsbeheerders aan de aanpassing van de bestaande recreatiegebieden Houtrak, Westhoffbos en Noorderbos aan de eisen van de tijd voor het toenemend aantal recreanten en tegelijk willen we de natuurwaarden beschermen (balans recreatie en natuur). De Houtrakpolder is een droogmakerij gekenmerkt door grote open percelen begrensd door besloten bospartijen. Dit kenmerk willen we behouden en versterken.

Het Recreatieschap Spaarnwoude heeft, met de deelnemende participanten waaronder Haarlemmermeer, in 2020 een visie opgesteld, 'Spaarnwoude Park 2040'. Vier thema's staan centraal: landschap, verbindingen, activiteiten en betrokkenheid. De gemeenteraad van Haarlemmermeer heeft ingestemd met deze visie. Er is voor de komende jaren door het recreatieschap een uitvoeringsprogramma opgesteld dat gefaseerd wordt uitgevoerd.

3.3 Ringdijk en Ringvaart

De Ringdijk en Ringvaart zijn kenmerkend voor de Haarlemmermeerpolder. Immers: zonder dijk geen polder. Samen vormen dijk en vaart een continue, regionale structuur, een kralensnoer van bijzondere plekken en vergezichten. De vijf kernwaarden van de Ringdijk die wij benoemen zijn: de dijk die als reliëf boven de polder uitrijst; de Ringdijk als parelsnoer; lange lijnen in het landschap; dorpseigen identiteit (Ringdijk parken); pionieren aan de vaart. Deze

Leimuiderdijk bij Leimuiderbrug (foto Margo Oosterveen)

Ringdijkpark bij Aalsmeerderbrug

kernwaarden benutten we als leidraad bij onze omgang met de Ringdijk en bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

De Ringdijk is populair bij fietsers en wandelaars uit de hele regio en bij inwoners van de dorpen langs de dijk. De Ringvaart vormt een populaire vaarroute tussen meren en plassen, steden en dorpen. Delen van de Ringvaart maken onderdeel uit van de 'staande mastroute'; een van de belangrijkste binnenlandse vaarverbindingen voor (zeil)schepen. Op deze route blijven de bruggen beweegbaar. Zie ook 3.13 Waterrecreatie. De weidse vergezichten vanaf de dijk, de groene onbebouwde ruimten tussen de dorpen, handhaven en beschermen we.

Het open dijktaalud met groene weides en de voetsloten onderaan behouden en versterken we en maken we waar mogelijk toegankelijk voor wandelaars, de ringdijkparken. Buiten de dorpen leggen we langs de oever van de Ringvaart

'jaagpaden' aan voor wandelaars. Zo kunnen ommetjes gemaakt worden vanuit de dorpen aan de dijk. De eerste jaagpaden zijn in 2021 gerealiseerd. Aan de westzijde van de Haarlemmermeerpolder komt langs de Ringdijk zoete kwel naar boven. Dit is aanleiding voor een bijzondere groenblauwe structuur, 'waterparels' genaamd (zie ook bij 3.5).

De historie van de vaart en dijk zijn terug te vinden in diverse bebouwing aan de dijk; de oudste boerderijen, dijkhuisjes, gemalen en forten, industriële bouwwerken en de eerste verkeerstoren van de luchthaven Schiphol. Deze historie maken we leesbaar en beleefbaar door de typerende gebouwen te behouden en te ontwikkelen met nieuwe functies. Hier liggen prachtige kansen voor recreatie en toerisme.

Park Zwanenburg

3.4 Het noordelijke deel van de Haarlemmermeerpolder

Het noorden van de Haarlemmermeerpolder bestaat uit ruime open polderlandschappen van de droogmakerij. Het is een uitloopgebied met routes voor fietsen, wandelen, bewegen en sport. We verbeteren hier het netwerk van veilige en aantrekkelijke (door)fietsroutes voor woon-werkverkeer en woon-schoolverkeer voor onze kernen: Zwanenburg en Halfweg, Lijnden, Badhoevedorp, Vijfhuizen en Nieuwebrug. Maar ook voor Haarlem en Amsterdam, waar veel nieuwe woningen gebouwd worden. Onze inwoners hebben baat bij veilige en aangename (fiets)routes, ommetjes voor bewegen, ontspanning en een gezonde leefstijl. Meer waterlopen, brede bermen en lanen bieden ruimte voor maatregelen voor klimaatadaptatie en verminderen van hittestress. Langs de Ringvaart is ruimte voor recreatie op het water, aan de oever en op de dijk.

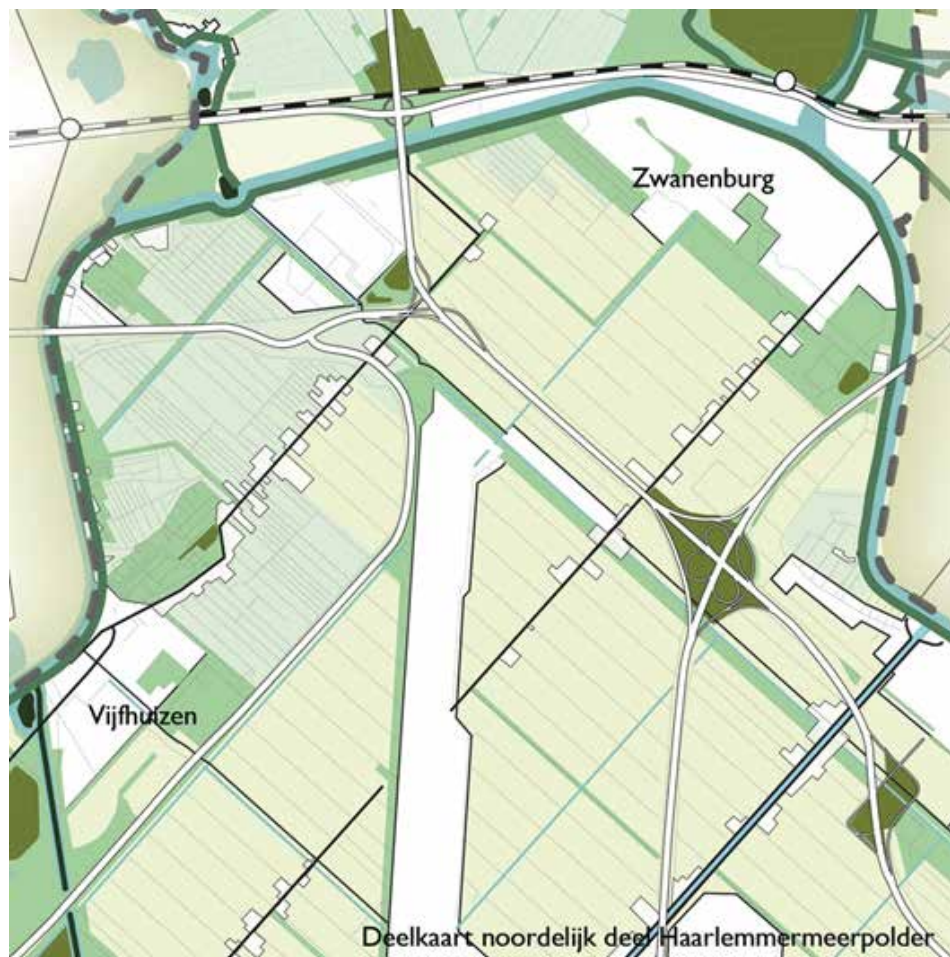

Haarlemmermeer run door het Groene Carré-zuid

In Badhoevedorp leggen we de Groene AS en Park De Veldpost aan, die beide verbonden worden met het routenetwerk langs het groen in het dorp en naar buiten. We verbeteren de ruimtelijke inpassing van de luchthaven op een schaal die past bij de polder door versterking van de laanbeplanting langs de polderwegen, de landschappelijke inpassing van de Spottersplaats aan de IJweg en herstel van de oude erfbeplantingen.

Sportpark en recreatief-ecologische verbindingszone (Groene AS) Badhoevedorp zuid

Plesmanhoek, akkerrand en wandelaars

De luchthaven versterkt hiermee haar groen imago en de gemeente versterkt haar identiteit van een stoer en ruim polderlandschap met een aantrekkelijk vestigingsklimaat en aangename woonmilieus. Leefbaarheid en groei van de luchthaven kunnen zo beter in balans komen.

Onze gemeente zal een substantiële bijdrage leveren aan de energietransitie. In het beleidskader 'Zonneakkers Haarlemmermeer' (vastgesteld in 2021) is een zorgvuldige afweging gemaakt tussen verschillende mogelijkheden om de opgave van bruto 1.000 ha zonneakkers een plek te geven in onze gemeente. Naast het benutten van daken, parkeerplaatsen, blijft er een grote opgave over. Er is voor gekozen dit niet versnipperd door de hele gemeente te doen,

Sfeerimpressie van wandelmogelijkheden / recreatie langs zonneakkers

maar geconcentreerd te situeren binnen het Groene Carré, waar vanwege de landingsbanen beperkingen in gebruik liggen. Zorgvuldige landschappelijke en ecologische inpassing en mogelijk maken van (recreatief) medegebruik zijn belangrijke voorwaarden bij het ontwikkelen van de zonnepanelenvelden in dit energielandschap.

Park Buitenschot (waarin ook Landart en geluidsribbels)

Park Buitenschot

3.5 Hoofddorp en omgeving

Binnen Hoofddorp worden wijken als Hoofddorp-Noord en Hyde Park getransformeerd naar intensief stedelijke wijken om op een meer stedelijke manier te kunnen wonen, leven en werken.

Het hoog stedelijke gebied **Hyde Park** kent over enkele jaren veel inwoners en heeft in de directe nabijheid slechts kleine uitloopgebieden als het Stadspark en de Geniedijk. Verbindingen naar groene gebieden buiten de wijk zijn daarom extra belangrijk; naar het noorden (Groene Carré), naar het oosten (via Solar park) en naar het zuiden. Barrières in het routenetwerk door nieuwe en bestaande infrastructuur moeten binnen die verkeersprojecten worden opgelost en voorkomen.

Het transformatiegebied **Hoofddorp-Noord** heeft zeer beperkte ruimte voor openbaar groen en water. De grote aantallen (toekomstige) inwoners dicht bij een groengebied vragen om ruimte voor sport, spel en ontspanning, voor jong en oud. Een vergroot Groene Carré Zuid bij Hoofddorp noord biedt hiervoor ruimte

en heeft bovendien betekenis voor het tegengaan van hittestress, het opvangen van water en het verminderen van effect van geluid.

De bestaande groengebieden liggen vooral ten westen en noorden van Hoofddorp: Groene Weelde, het Haarlemmermeerse Bos, Boseilanden, Plesmanhoek en Park Buitenschot. Door de bouw van nieuwe woningen in onze gemeente en in Haarlem en Heemstede, neemt de bezoekersdruk hier toe. We zorgen ervoor dat deze gebieden qua gebruikswaarde, entree en structuur toegerust zijn op de wensen en behoeften uit de omringende (nieuwe) wijken. Daarbij combineren we landschap, recreatie, cultuur, historie en natuur zorgvuldig.

Park Zwaanshoek noord met een door schone (niet brakke) kwel gevoede waterplas

3.6 Cruquius en Hoofddorp-West

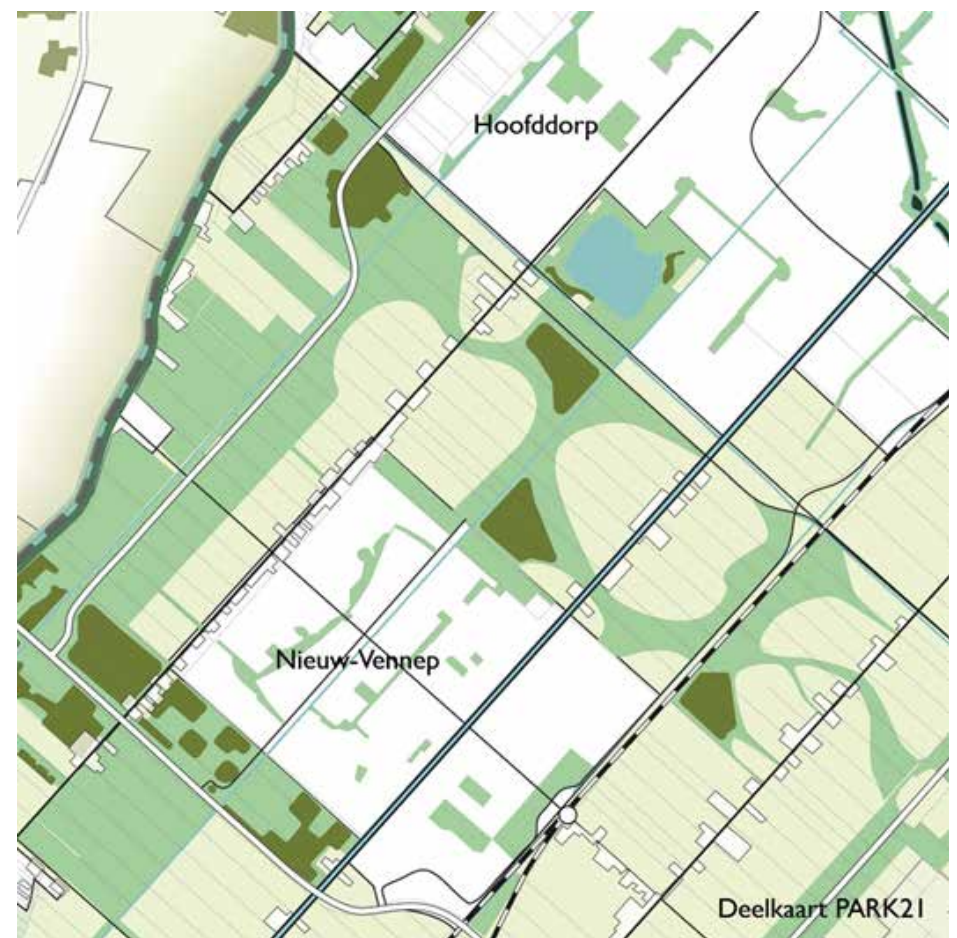
Het landelijk karakter van de Westflank is een uitgesproken kwaliteit om een bijzonder woonklimaat te creëren bij Cruquius. Het moet zowel een toevoeging zijn voor Haarlemmermeer als de MRA. De hoog-dynamische Oostflank van de Haarlemmermeerpolder wordt gekenmerkt door hoge snelheden, stedelijkheid, stedelijke voorzieningen, hoofdinfrastructuur en een (boven)regionale oriëntatie. De westflank wordt gekenmerkt door een lage dynamiek, met het oorspronkelijke orthogonaal ingerichte landschap (rechthoekig, met loodrecht op elkaar staande lijnen) met historische kenmerken. De gebiedsontwikkelingen, zowel de transformatie langs de Bennebroekerdijk als de ontwikkellocatie Cruquius, moeten bijdragen aan deze meer rustige kant van de polder en sluiten aan op het oorspronkelijke idioom van de polder. De identiteit als droogmakerij blijft herkenbaar en het gebied sluit aan op de belangrijke recreatieve- en ecologische eenheden in en buiten de polder.

Thema voor de ontwikkellocatie is wonen aan en in het boslandschap. Thema

voor de transformatielocatie is wonen aan de dijk. De gebieden moeten met deze thema's deel gaan uitmaken van de historische en robuuste groenblauwe structuur langs de Ringvaart. Om tot een interessante balans tussen groen en wonen te komen is het vertrekpunt dat zoveel mogelijk van het reguliere bovenplans groen of regionaal groen (per woning 400 m²) in het gebied zelf wordt gerealiseerd. Het groen moet er mede voor zorgen dat Cruquius en Zwaanshoek, als de parels langs de Ringvaart, niet aan elkaar groeien maar van elkaar afzonderlijk herkenbare dorpen blijven.

3.7 Nieuw-Vennep-west en Beinsdorp

Met name de woningbouwlocaties aan de westkant van Haarlemmermeer zijn geschikt voor nieuwe woontypologieën en voor integrale gebiedsontwikkeling. Aan weerszijden van de Ringvaart liggen betrekkelijk open gebieden in verstedelijkte landschappen. Het agrarisch gebruik als grootschalige akkerbouw houdt hier nauwelijks nog stand. Om te voorkomen dat het oorspronkelijke landschap onder de stedelijke druk verloren gaat, gaan we in samenwerking met marktpartijen voor Nieuw-Vennep West op zoek naar een landschap waarin landbouw, recreatie en wonen een duurzame relatie met elkaar aangaan: hier is ruimte voor leven in een woonlandschap. Een netwerk van groene verbindingen en het doortrekken van groengebied Venneperveld naar het westen, zorgt voor een stevig landschappelijk, klimaat adaptief raamwerk. Hierbinnen is ruimte voor sporten, bergen van schoon water, frisse lucht en een gezonde leefstijl. We zorgen met groene en/of agrarische gebieden dat de 'parels langs de Ringvaart' niet aan elkaar groeien tot een stedelijk gebied. Ook hier komt schoon kwelwater naar boven en maken we bijzondere natuur- en recreatiegebieden. Voedselproductie verbonden met een recreatief toegankelijk landschap waarin gewoond wordt, moet leiden tot eigenaarschap van bewoners en waardeontwikkeling in de tijd. Landelijk wonen midden in de Randstad onder het motto 'wonen bij de boer' is, samen met de verdergaande verstedelijking van knooppunten rond openbaar vervoer, een verbreding van het palet van het woningaanbod dat bijdraagt aan een aantrekkelijk internationaal vestigingsklimaat.

Wil je ook een Herenboerderij bij jouw dorp of stad? Kom naar Boxtel

Het bestaande Vennepershout kan op termijn door ontwikkelen naar een parkbos met verblijfsplekken en intensieve spel-sportmogelijkheden. We zijn gestart met een dergelijke inrichting op het voormalige agrarisch grasland naast de busbaan in Vennepershout (‘Vliegerweide Vennepershout’).

3.8 Lisserbroek

Ten noorden en oosten van Lisserbroek zijn nieuwbouwwijken gepland. Groengebied Zwaansbroek, ten noorden van Lisserbroek, wordt beter bereikbaar gemaakt vanuit Lisserbroek en de nieuwe woonwijken met fiets- en wandelroutes. Ook krijgt het gebied een kwaliteitsslag zodat het meer bezoekers aan kan, ook vanuit Lisse en omgeving.

De Olmenhorst is als particulier beheerd landgoed toegankelijk voor bezoekers. Die functie kan mogelijk uitgebreid worden. Door aansluiting op nieuwe routes (zoals het geplande Perenlaantje langs de Nieuwerkerkertocht) zal het landgoed beter deel uitmaken van het omliggende netwerk van groengebieden en

Kans voor een verbinding onder de N205 bij Nieuw-Vennep-west

verbindingen. Landschappelijke inpassing zonder barrierewerking en ruimtelijke compensatie voor de Olmenhorst voor aanleg van de noodzakelijke nieuwe infrastructuur voor de woningbouw is belangrijk.

Lisserbroek ligt aan de rand van het Groene Hart. Turfspoor markeert de overgang naar de open ruimte van de zuidelijke polder. Met de aanleg van diverse fiets-, wandel- en ruiterroutes wordt dit landschap beter toegankelijk voor extensief recreatief medegebruik. Ook de inwoners van de dorpen in de zuidelijke polder kunnen hiervan profiteren doordat er kortere en aantrekkelijke routes tussen de dorpen met hun voorzieningen ontstaan.

3.9 Haarlemmermeer Zuidoost

De zuidelijke Haarlemmermeerpolder, onderdeel van het Groene Hart, is nog steeds een mooi, groot, open polderlandschap. Deze kwaliteit koesteren we door de agrarische functie te handhaven. We maken het landschap beter toegankelijk met routes en verbindingen voor fietsen, wandelen en andere activiteiten.

Gebied Zwaansbroek mei 2021

Beleving van de openheid, door de akkers fietsen, de gewassen en de horizon zien, verkoop van producten op de boerderij, waterrecreatie op de Ringvaart, dat zijn de kwaliteiten van dit gebied. De kleine dorpen in het zuiden en oosten worden verbonden met de grotere kernen. Deze verbindingen zijn behalve recreatief ook van belangrijk als woon-werkroutes en woon-schoolroutes. Waar mogelijk, zoals bij Abbenes-Lissebroek, komen er kleine ‘wandebosjes’ bij de dorpen; voor klimaatadaptatie, vasthouden van water, tegen hittestress en als onderdeel van een groter of kleiner ommetje met uitzicht over de open polder. Aan de randen van het poldergebied is ruimte voor kleinschalige verblijfsvoorzieningen in de vorm van bijvoorbeeld Bed & Breakfast, binnen de kaders van het gemeentelijk Verblijfsaccommodatiebeleid (2021) en mogelijke beperkingen door luchtvaart.

Ook in de buurt van de windturbines, die in het kader van de energietransitie in de zuidpunt van Haarlemmermeer zijn voorzien, willen we recreatieve routes koppelen, (mede) gefinancierd door de opbrengsten van de turbines.

3.10 Haarlemmermeer-oost

Aan de oostzijde van de Haarlemmermeerpolder, vanaf Badhoevedorp tot aan Burgerveen, wonen ongeveer 15.000 mensen. Deze dorpen grenzen aan de ene kant aan de luchthaven en grote infrastructuur zoals de A4. Aan de oostzijde liggen heel dichtbij prachtige gebieden, zoals het Amsterdamse Bos, de Bovenlanden van Aalsmeer en de Westeinderplassen. Tezamen sinds kort de Westeinderscheg geheten. Dit is de voortzetting van de Amsterdamse Bosscheg tot aan de Westeinder. Deze ligt te midden van het intensieve kassengebied en stedelijk gebied van Aalsmeer enerzijds en anderzijds tussen de luchthaven en (logistieke) bedrijfsterreinen in Haarlemmermeer.

In Haarlemmermeer is nagedacht over de ontwikkeling van de Oostflank, het gebied vanaf de Zuidas via Schiphol tot Hoofddorp en Nieuw-Vennep. Hier spelen opgaven als het doortrekken van de metro naar de luchthaven, de vestiging van bedrijven. De Westeinderscheg kan op regionale schaal gezien worden als de

Wandelommetje Burgerveen langs de Aalsmeerderweg

landschappelijke tegenhanger van deze verdere verstedelijking. Aantrekkelijke bereikbaarheid van de Westeinderscheg vanuit het westen, de Oostflank, maar ook vanuit Badhoevedorp, Hoofddorp, Nieuw-Vennep en PARK21 zijn belangrijke voorwaarden voor de ontwikkeling van de Oostflank. Over een lengte van ongeveer 12 km zijn er slechts drie bruggen over de ringvaart en één pontje dat

Deelkaart Haarlemmermeer-oost

op reguliere basis vaart. Het beter bereikbaar maken van deze gebieden over de ringvaart is een opgave. Ook groene routes in en door de genoemde dorpen aan de oostzijde, ommetjes over de ringdijk en dorpsbosjes kunnen het gebied voor bewoners en passanten veel aantrekkelijker maken.

3.11 PARK21

PARK21 is een omvangrijk vrijetijdslandschap in ontwikkeling. De totale grootte is 1.000 hectare. PARK21 bestaat uit de verbindende Parklaag, de Polderlaag en Leisure voorzieningen. Wij geven voorrang aan de aanleg van de openbare, groene Parklaag (die van west naar oost een aantrekkelijke verbinding door het hele gebied moet gaan vormen), de recreatieplas daar in en de recreatieve verbindingen met Hoofddorp en Nieuw-Vennep. (maatswijdte verbindingen 500m). Het is belangrijk dat bij de verdubbeling van de Nieuwe Bennebroekerweg voor de inwoners van Hoofddorp ongelijkvloerse kruisingen worden gerealiseerd om PARK21 vanuit de (nieuwe) wijken te voet en per fiets te kunnen bereiken.

Parklaag PARK21 (indicatief)

Een groot deel van PARK21, met name de genoemde Parklaag, bestaat uit openbaar toegankelijk recreatiegebied, bedoeld voor bewoners en bezoekers uit Haarlemmermeer en de regio. Het is binnen onze gemeente de verbindende schakel tussen Hoofddorp en Nieuw-Vennep en ligt binnen fietsafstand voor ruim twee derde van onze inwoners. PARK21 heeft ook een regionale functie en op termijn mogelijk een (inter)nationale functie. Het gebied is op MRA-niveau een verbindende schakel tussen oost (de Westeinderplassen en Rijsenhout) en

west (Zwaanshoek en Beinsdorp en de binnenduinrand). De hoofdfietsroute in de oost-west georiënteerde Parklaag van PARK21 heeft zodoende een vergelijkbare functie als de Geniedijk die polder breed dorpen en groengebieden met elkaar verbindt.

PARK21 maakt onderdeel uit van de regionale groen- en recreatieopgave, die samenhangt met de in vorige decennia gerealiseerde VINEX-woningen en met de compensatie van de ontwikkeling van de luchthaven met onder andere de vijfde start- en landingsbaan, begin deze eeuw. In het Raamplan Haarlemmermeer groen (2000) is deze opgave vastgelegd. Van deze opgave wordt circa 360 hectare, waar in begrepen een recreatieplas, een polderuiterwaarde en een evenemententerrein, gerealiseerd in PARK21. Met deze groen-blauwe inrichting wordt ook bijgedragen aan de opgaven voor verbetering van de polderwaterhuishouding, ecologie en het tegengaan van hittestress.

In de verdere toekomst kan PARK21 een belangrijke toeristische trekker worden met diverse iconische onderdelen op het gebied van recreatie en (commerciële) vrijetijds-voorzieningen. De ontwikkeling van (commerciële) vrijetijdsvoorzieningen is mede afhankelijk van de ontwikkeling van infrastructuur (wegen, openbaar vervoer, doorfietsroutes) in Haarlemmermeer.

Jaarlijks festival De Grazende Zwaan op landgoed Kleine Vennep in PARK21

Brug voor ruiters, fietsers en wandelaars over de N205

3.12 Recreatieve netwerken en regionale verbindingen

Aan de basis van een uitdagende vrijetijdsomgeving staat een goede ontsluiting, toegankelijkheid en recreatieve dooradering: vanaf de voor- of achterdeur de wijk in, door de woonplaats, en de bedrijventerreinen, het agrarisch en groene buitengebied in en desgewenst verder naar omringende gemeenten. Dat alles in een afwisselend en daarmee aantrekkelijk landschap van akkers, tiny forests, grotere groen- en recreatiegebieden en de paden, linten, de Ringvaart, de polder en het veenweidegebied. Dat is wat we willen aanbieden en verder ontwikkelen. Dat betekent dat we het aantal wandel- en fietspaden fors gaan uitbreiden en verbeteren. In aantal paden alsook door het realiseren van de ontbrekende schakels in het netwerk. Samen met enthousiaste wandelaars en fietsers zorgen we voor meer wandel- en fietsroutes door de gemeente⁴. Naast de reeds gerealiseerde routebewegwijzering voor fietsen en sloepvaart, zullen we in 2022 ook de geplande regionale bewegwijzering voor wandelen voltooien.

De belangrijkste ontbrekende schakels zijn op de kaart Recreatieve verbindingen en knelpunten aangegeven (op de volgende pagina). Deze verbindingen krijgen de komende jaren de hoogste prioriteit.

PARK21 is ook een belangrijke schakel bij het versterken van de scheggen waar in MRA-verband aan wordt gewerkt. De Amsterdamse bosscheg (ook: Westeinderscheg) is een uitloopgebied voor Amsterdam, Amstelveen, Aalsmeer en Haarlemmermeer. Aan de noord- en westzijde van onze gemeente ligt de 'scheg van West' (Brettenzone-Spaarnwoude-Haarlemmermeer west). De scheggen verbinden Amsterdam met het Groene Hart en met Spaarnwoude, en via Haarlemmermeer west met de Binnenduintrand en duinen.

We koppelen de gewenste recreatieve verbindingen zoveel mogelijk met de bestaande en gewenste natuurverbindingen in de gemeente.

⁴ Op de Wandelrouteplanner (www.route.nl/routeplanner) is te zien dat anno februari 2020 twee wandelroutes door de gemeente lopen. Het aantal fietsroutes is naar dichtheid iets hoger maar nog steeds beduidend lager dan die van de omliggende gemeenten..

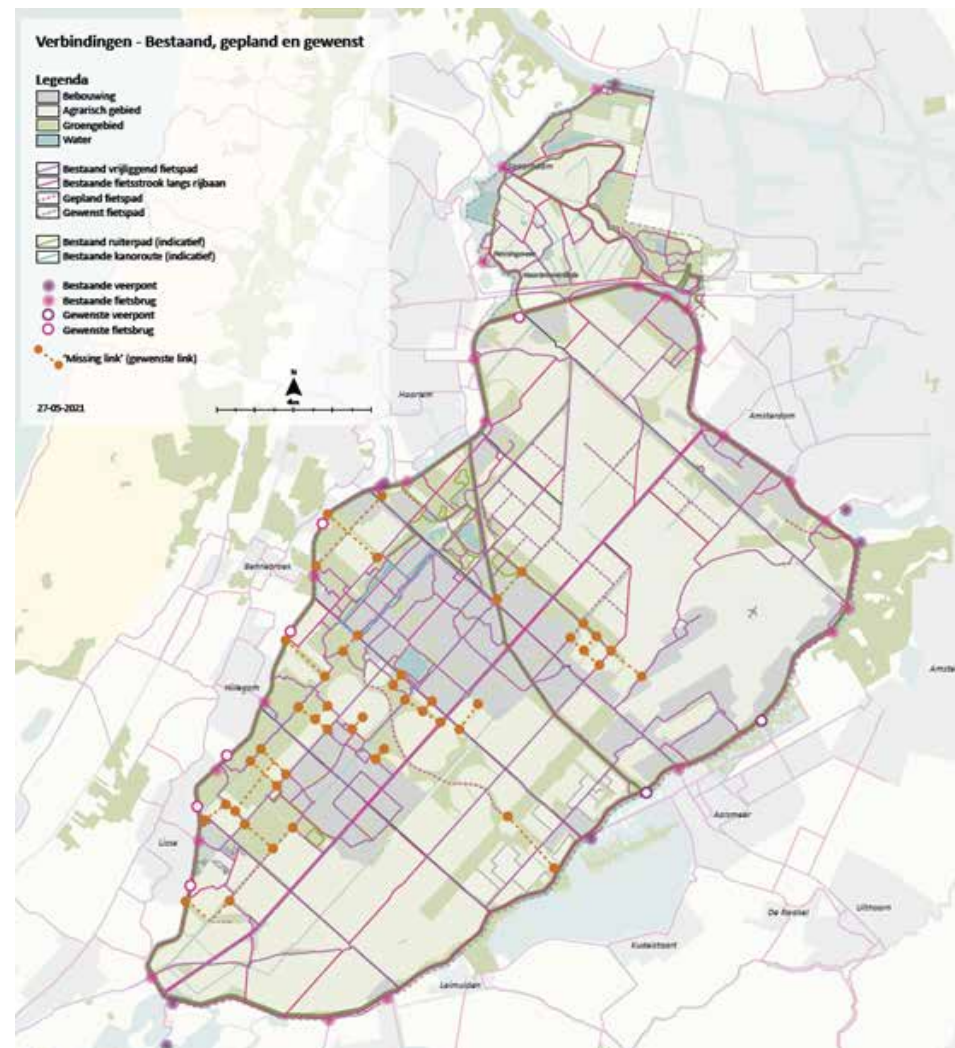

Route tussen Haarlemmermeerse bos en Groene Weelde

Figuur 5.18. Visiekaart: De groen-blauwe structuur van ecologische verbindingen door Haarlemmermeer

Kaart natuur en natuurverbindingen Natuurvisie Haarlemmermeer (2021)

Kaartbeeld recreatieve verbindingen en knelpunten

Kanoën in de tochten en vaarten van de Haarlemmermeerpolder

Watersport, Lisserdijk, Buitenzaag

3.13 Waterrecreatie

Inleiding

In deze paragraaf gaan we nader in op enkele onderwerpen die onder het thema waterrecreatie vallen. Veel inwoners weten het al, maar een grote groep is minder bekend met de mogelijkheden voor waterrecreatie in Haarlemmermeer. Het water omringt de gemeente bijna volledig, alleen in het noordoosten niet. De Ringvaart, de Binnen en Buiten Liede, de Mooie Nel, het Noordzeekanaal, zijn waterverbindingen die functioneel zijn voor het aanvoeren en afvoeren van water en erg belangrijk zijn voor de beroepsscheepvaart en recreatievaart. Niet in de laatste plaats bieden deze wateren aan de oever gelegenheid voor diverse vormen van recreatief plezier en oeverrecreatie, zoals vissen. De diversiteit is enorm. Vanaf het water zijn er plekken die een boeiend panorama bieden en inkijk geven op de polders. Een groot deel van de bewoners aan de ringdijk heeft een eigen steiger. Op diverse plekken zijn er horecagelegenheden en watersportondernemingen. De verbindingen met Haarlem en Amsterdam

over water zijn uitstekend. De oostelijke en westelijke Ringvaart maken deel uit van de staande mast route in het landelijke Basis Toervaartnet tussen Zeeland-Lauwersmeer gebied in Groningen,.

Beleid

Waterrecreatie maakt onderdeel uit van de gemeentelijke 'Visie ringdijk en ringvaart Haarlemmermeer' (2017) en de uitvoeringsagenda ringdijk (2017 – 2021). In het programma zijn diverse maatregelen opgenomen die zijn uitgevoerd of in uitvoering zijn. Het gaat om jaagpaden, recreatiesteigers, aanlegsteigers en plannen voor een recreatieboulevard langs de ringvaart in Rijsenhout en Buitenzaag.

In de nota 'Toerisme, Evenementen en Promotie Haarlemmermeer 2020-2025' (2020) is aandacht besteed aan watertoerisme. We zetten in op het in stand houden en verbeteren van de regionale route vaarnetwerken, het bewegwijzerde sloepennetwerk, verbindingen leggen tussen cultuurhistorie en rondvaarten en tochten, ondersteuning van de ontwikkeling van de Westeinderscheg evenals de

Haarlemmermeerse Bosplas

ontwikkeling van de Drechtdoorsteek. Rijsenhout en Buitenkaag zijn potentiële watersportdorpen.

In de Ruimtelijk economische visie van Rijsenhout wordt ingegaan op de mogelijkheden voor waterrecreatie. De Ruimtelijk economische visie van Buitenkaag (2021) weerspiegelt de mogelijkheden van dit dorp als watersportcentrum.

We blijven ons inzetten op het benutten van water voor recreatie. Het gaat ook om het water in de polders. Waar mogelijk stimuleren we het recreatief gebruik van de vaarten, tochten, watergangen, diverse vijvers en plassen voor kano, SUP en kleine recreatievaart (zonder benzine of dieselmotor). In nieuw te graven wateren bij gebiedsontwikkelingen zorgen we waar mogelijk voor obstakelvrije (kano)routes, door de dammen en bruggen te voorzien van voldoende doorvaarthoogte. In bestaand water zorgen we via beheer voor het behoud van routes en steigers.

In 2022 verkennen we de realisering van een samenhangend kano- en SUP routewerk in de bestaande wateren binnen de polders (in navolging van het fietsknooppunten-, sloepen- en wandelnetwerk), in samenspraak met kanovereniging, waterschap, Staatsbosbeheer en recreatieschap.

Bij de grote watersportplassen zoals de Westeinder en de Kagerplassen zetten we ons in om samen met ondernemers zo veel mogelijk kansen te creëren voor waterrecreatie. Daar waar mogelijk, met name bij Rijsenhout en Buitenkaag stimuleren we waterrecreatie gebonden activiteiten. Via het programma Ringdijk en Ringvaart realiseren we op diverse plekken passantensteigers en recreatiesteigers. We streven naar meer aanlegmogelijkheden en samenwerking met particulieren om passanten af te laten meren bij interessante en cultuurhistorische plekken, zoals de gemalen, musea of historische dorpskernen. Er is vraag naar meer te water laat plaatsen voor kleine boten op de ringvaart. De mogelijkheden en middelen zijn beperkt. We onderzoeken mogelijkheden en locaties waar het wel kan. Bij de evaluatie van het programma ringdijk/ringvaart in 2021/2022 zullen we eventueel beschikbare budgettaire ruimte inzetten om deze kansen te benutten.

Regionale samenwerking

Met de omliggende gemeenten en ondernemersverenigingen zoals het Ondernemers Platform Hollandse Plassen willen we tot betere samenwerking komen om de kansen voor waterrecreatie aansluitend op onze ringvaart, beter te benutten en inspanningen te bundelen. De interregionale samenwerking die in het leven is geroepen voor de Utrechtse en Hollandse plassen ondersteunen we. Met name met de buurgemeenten Aalsmeer en Kaag en Braasem zullen we de samenwerking op het gebied van waterrecreatie vergroten, mede onder het overkoepelende ontwikkelingsproject Westeinderscheg.

Watersportvoorzieningen.

De wereldwijde coronapandemie en de daarmee samenhangende reisbeperkingen hebben voor een forse toename in de vraag naar botenverhuur en-verkoop geleid. In de gemeente bevinden zich enkele jachthavens, met name in het noordelijke deel aan de Liede en Mooie Nel. Particuliere initiatieven voor uitbreiding, modernisering van jachthavens vragen om maatwerk. De ruimtelijke mogelijkheden voor uitbreiding van omvang en het aantal jachthavens is zeer beperkt. De ringvaart leent zich vanwege de waterstaatkundige vorm, de breedte van de aanwezige vaargeul en de waterkerende dijk niet voor een jachthaven aan de Haarlemmermeerse zijde. Botenverhuur is op enkele plekken mogelijk en aanwezig. Particulier beheerde passantensteigers zijn op sommige plekken mogelijk. Vanwege de ontwikkeling van het Sugar City terrein in Halfweg zien we wel mogelijkheden op deze plek aan de noordelijk ringvaart oever om plaatsen voor aanleg van boten te maken.

Herstellen van de doorvaart tussen Genietocht en ringvaart bij fort bij Aalsmeer, door het terugbrengen van een ophaalbrug is vanuit de watersport en

Ringvaart, boten scouting

Fietsers stappen van de vaar- en fietsboot bij het Cruquiusmuseum

cultuurhistorie gewenst, maar is zeer ingrijpend en kostbaar. Uitwerking van deze wens heeft daarom geen prioriteit. Wel blijven we open staan voor particuliere initiatieven hiertoe.

Het aantal toerboden zoals voor Boot & Bike tours (combinatie van varen en fietsen) is tot en met 2019 toegenomen. De aanmeermogelijkheden in de ringvaart en bij Spaarndam voor dit type schepen is beperkt. Vanwege de coronapandemie is de vraag geminimaliseerd. Op termijn verwachten we een hernieuwde vraag. We onderzoeken de mogelijkheden om enkele aanmeerplekken te (doen) realiseren. Zodat de meevarende, al dan niet met fietsen gebruik kunnen maken van de culturele en recreatieve voorzieningen in de gemeente. Dit gebeurt nu al bij bijvoorbeeld het Haarlemmermeermuseum De Cruquius.

Waterplassen, zwemplassen (oeverrecreatie en kleine watersport)

De zwemstranden van het Haarlemmermeerse bos en de Toolenburgerplas worden uitermate goed gebruikt in de zomerperiode, maar ook bij mooi weer in voor- en najaar. Tijdens warme periodes blijkt er een tekort te zijn aan lig- en strandruimte. In plaats van vroeger het windsurfen, is tegenwoordig het 'suppen' (standing up paddling) op de waterplassen populair aan het worden. Deze diepe waterplassen (voormalig zandwinputten) worden ook gebruikt voor de duiksport; in de Toolenburger plas is in de afgelopen jaren samen met de vereniging Duikteam Haarlemmermeer een onderwaterpark gerealiseerd (een duikroute met bijzondere objecten op verschillende diepte, voor recreatie, training en examens). De waterplassen worden daarnaast ook gebruikt door vele hengelsporters.

Voor het behouden en verbeteren van de waterkwaliteit van de (zwemgelegenheden in de) recreatieplassen is blijvende inzet van de gemeente (eigenaar en beheerder) en het waterschap (waterkwaliteitsbeheerder) nodig. Samen met het waterschap hebben we in voorjaar 2021 in de Haarlemmermeerse

Onderwaterpark Toolenburgerplas (van internet)

Bosplas een luchtbellen menginstallatie aangebracht, die de verslechtering van de waterkwaliteit door blauwalgenbloei moet tegengaan. Gezien de toenemende behoefte aan zwemmogelijkheden, verkoeling en actieve watersport, blijven we inzetten op de realisatie van recreatief te benutten waterplassen in PARK21, als onderdeel van de prioritaire basisstructuur. Vanuit ondernemers krijgen we regelmatig de vraag om ruimte (wateroppervlak en geschikte oever) voor watergebonden vrijetijdsvoorzieningen die in onze gemeente nog ontbreken, zoals een kabel wakeboard- en waterski baan. De huidige recreatieplassen bieden hier geen ruimte voor vanwege het intensieve algemene recreatief gebruik en het streven om niet alle oevers intensief in te richten, maar voor de landschappelijke en ecologische variatie ook meer natuurlijke oeverdelen te behouden. Met de ontwikkeling van de waterplassen in PARK21, willen we meer recreatie in, op en aan het water mogelijk maken en ondernemers ruimte bieden voor de ontwikkeling van attractieve watersportmogelijkheden.

Trekvaart Haarlem Amsterdam

De provincie heeft samen met de gemeenten Haarlem, Amsterdam en Haarlemmermeer in 2019 gekeken naar de mogelijkheden om de oudste trekvaart van Nederland opnieuw bevaarbaar te maken (Provincie Noord-Holland, 2019). Met name door de woningbouw ontwikkelprogramma's in Haarlem-Oostpoort en Amsterdam west ontstaan mogelijkheden om in de komende decennia, bij de integrale herinrichting, ingrepen voor herstel van de trekvaart mee te koppelen. Bij Halfweg liggen er kansen om de trekvaart aan te laten sluiten op de ringvaart. We gaan verkennen of en hoe deze aansluiting vorm kan krijgen en of deze ontwikkeling kan samenvallen met de verdere gebiedsontwikkeling van Sugar City.

Kaart uit de visie (provincie 2019) over de Trekvaart Haarlem – Amsterdam

4. Uitvoering; strategie en prioritering

4.1 Strategie: samenwerken en vooruit kijken

Gezien de achterstand die we in het recreatieve aanbod hebben, en het feit dat de recreatieve vraag de komende jaren nog fors toeneemt, zetten we ons proactief in voor een versterking van recreatie en landschap. We hanteren hierbij verschillende strategieën.

Een aantal gebieden hebben we als gemeente zelf in ontwikkeling, beheer en uitvoering: het Haarlemmermeerse bos, de Toolenburger Plas, de Geniedijk, het Geniepark en de Parklaag van PARK21. Ontwikkeling en onderhoud van recreatieve verbindingen (o.a. wandel-, fiets- en ruiterspaden) vanuit de woonwijken naar het buitengebied en in het buitengebied vallen ook onder onze verantwoordelijkheid. Voor ontwikkeling en beheer van de landschappelijke beplanting langs de polderwegen geldt hetzelfde.

Een deel van de ontwikkeling en beheer van de recreatievoorzieningen en groengebieden in onze gemeente wordt door andere organisaties gedaan. Staatsbosbeheer en Recreatieschap Spaarnwoude zijn onze belangrijkste partners. Zij hebben verschillende gebieden in eigendom en beheer in Haarlemmermeer.

Omdat ons landschap en onze recreatieve voorzieningen en mogelijkheden ook regionaal van belang zijn, werken we nauw samen met verschillende regionale partners (zie 4.5). Onze agenda is voor iedere samenwerking verschillend maar gezamenlijke visievorming, overleg en afstemming over concrete maatregelen en het maken van financiële afspraken over aanleg en beheer zijn steeds van belang. We zoeken actief het gesprek met partners als de provincie Noord-Holland, Recreatieschap Spaarnwoude en de MRA om onze wensen en projecten zoveel mogelijk opgenomen te krijgen in regionale plannen en daarmee om ook

garanties te krijgen voor regionale en/of provinciale (co-)financiering. Via de provincie zullen we ook een beroep doen op Rijks- en Europese fondsen.

Het is voor ons belangrijk en waardevol om het gehele palet aan landschappelijke en recreatieve voorzieningen van onze gemeente aan te bieden in samenwerking met betrokken inwoners en de hospitality- en agrarische ondernemers. Waar mogelijk geven we deze betrokkenheid en belangen een structurele plaats in de organisatie van ontwikkeling en beheer.

De ontwikkeling van aantrekkelijk landschap en het aanbod aan recreatieve voorzieningen, verbindingen en groengebieden koppelen we aan alle majeure projecten op andere terreinen, zoals woningbouw, zonneakkers, bedrijventerreinen en klimaatadaptatie. Ruimtelijke kwaliteit van het landschap en recreatief (mede)gebruik is bij al deze opgaven van belang. Bij al deze projecten nemen we een recreatief Programma van Eisen en Wensen mee. Onze inzet is om werk-met-werk te maken en om tot financiële arrangementen te komen, waarbij deze projecten de groenopgaven mede bekostigen en/of uitvoeren.

Het beoogde programma voor groen en landschap tot 2040 is nauw afgestemd en verbonden met de gemeentelijke Uitvoeringsstrategie voor de versnelling van de woningbouw in Haarlemmermeer. De ontwikkeling van het benodigde bovenplans groen houdt gelijke tred met de gebiedsontwikkelingen en wordt pas concreet gestart als er zicht is op financiering uit de exploitaties en uit te verkrijgen subsidies. Wel zullen wij hiervoor de planologische ruimte reserveren en vastleggen in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. Vervolgens zullen we de komende jaren proactieve inzet leveren om de financiering te vinden voor de tijdige realisatie van deze gebieden en verbindingen.

4.2 Prioritering en fasering in Uitvoeringsprogramma Visie Groen 2022-2026

Om onze ambities te kunnen realiseren, zal naar verwachting 15 tot 25 jaar nodig zijn. Een deel van de maatregelen willen en kunnen we al wel op korte termijn uitvoeren.

In de tweede helft 2022 zal een meerjaren Uitvoeringsprogramma Groen (UPG) voor de periode 2022-2026, met een doorkijk naar latere jaren,⁵ worden opgesteld waarin de prioritering en fasering van de verschillende groenprojecten en recreatieve verbindingen zal worden opgenomen, alsmede de (dekking van) de investeringen en beheerkosten.

Over de voortgang van de dit UPG zal tweejaarlijks aan de raad worden gerapporteerd.

Wij zullen nagaan of de huidige voortgangsrapportage voor PARK21 vanaf 2022 in dit UPG kan worden geïntegreerd. De ervaringen met de opzet en werkwijze van het al langer bestaande Uitvoeringsprogramma Mobiliteit zullen hierbij benut worden.

- Allereerst willen we een deel van de bestaande groengebieden opknappen. Een aantal van deze gebieden is wat sleets geraakt en sluit niet meer aan bij de huidige recreatiewensen. Dit betreft vooral gebieden die in beheer zijn van Staatsbosbeheer en het oudere deel van Recreatiegebied Spaarnwoude.
- Ten tweede heeft aanleg van de reeds geplande én (grotendeels) gefinancierde gebieden en verbindingen hoge prioriteit. Het gaat om delen van PARK21, onderdelen van de gebieden Groene Carré Noord en Zwanenburg zuidwest, dorpsbos Abbenes-Lisserbroek. Het Geniepark 3e fase wordt komende jaren door de ontwikkelaars van de werkgebieden STP en SLP op hun eigen grond aangelegd.

- Ook zijn enkele fietspaden langs de Nieuwerkertocht, in Nieuw-Vennep west en enkele jaagpaden langs Ringdijk kansrijk om binnen een aantal jaren te realiseren.
- Ten derde zullen, parallel aan de ontwikkeling van de verschillende schaa sprong woningbouw gebieden, de aan deze groei gerelateerde nieuwe bovenplans groen -projecten worden voorbereid en uitgevoerd. Omdat een belangrijk deel van de financiële dekking voor dit groen vanuit de woningbouw exploitatie en subsidies zal komen, wordt deze groenontwikkeling pas gestart als er voldoende zekerheid is over die bijdragen.

4.3 Kosten en baten

Voor de periode tot circa 2040 en voor de gehele gemeente, omvat de ambitie een totaal oppervlak aan landschappelijke verbeteringen, nieuwe groengebieden en nieuwe verbindingen, van ongeveer 1.025 ha.⁶ De totale bruto kosten van grondverwerving en aanleg van dit areaal, voltooid in 2040, zijn nu ingeschat op € 178 miljoen.

Jaagpad langs de Ringvaart

⁵ Voor de maatschappelijke voorzieningen en de infrastructuur die ook voor de schaa sprong wonen noodzakelijk zijn, worden eveneens Uitvoeringsprogramma's opgesteld c.q. aangepast.

⁶ Ter vergelijking: de ambitie van rijk, provincie en gemeenten in het Raamplan Haarlemmermeér Groen uit 2000 was ongeveer 2.000 ha aan bovenplans groen en landschappelijke inpassing luchthaven te ontwikkelen. Hiervan is thans ruim 1.000 ha gerealiseerd en volgt in PARK21 nog 300-400 ha.

De met de schaa sprong wonen verbonden bovenplans groen gebieden en de recreatieve verbindingen vormen hier het grootste deel van en zijn tot aan 2040 globaal geraamd op € 108 miljoen aan investeringen. Door optimalisatie van de deelprojecten, combinatie van groen met andere functies als waterberging en door bovenplans groen deels binnen de gebiedsontwikkeling aan te leggen, is de minimale bruto investering geschat op € 47 miljoen en bedraagt indicatief de netto investering € 22 miljoen.

Deze netto investeringen zullen naar verwachting voor een belangrijk deel kunnen worden gedekt uit de anterieure overeenkomsten bovenplanse kosten verhaal (huidige gemeentelijke Reserve RIH) en uit de op te bouwen gemeentelijke Reserve Schaa sprong.

In de gemeentelijke Investeringsstrategie Schaa sprong woningbouw Haarlemmermeer (2021), die voor de versnelling wonen wordt opgesteld, zal deze financieringsstrategie worden uitgewerkt.

Bij de nieuwe groengebieden gaat het om grotere groengebieden vergelijkbaar met het bestaande gebied Zwaansbroek en Groene Weelde, maar ook om relatief kleine gebieden zoals dorpsbosjes (tiny forests). Bij recreatieve verbindingen gaat het om paden en routes die de verbinding vormen tussen woonwijken en het buitengebied, tussen de diverse recreatiegebieden en om routes door het landschap. Bij de aanvullende voorzieningen gaat het om elementen zoals speelplaatsen, informatievoorzieningen, bebording, rustplaatsen, parkeerplaatsen, et cetera.

Het bestaande recreatieve groen in onze gemeente heeft een sterke regionale functie. Ons uitgangspunt is dat de financiering van de kosten van aanleg en beheer voor de toekomstige groen- en blauwstructuur mede worden opgebracht door onze regionale partners (met aanvullende bijdragen van het Rijk en de Europese Unie). De beheerverantwoordelijkheid zal, net als voor de bestaande regionale groengebieden in onze gemeente, te zijner tijd verdeeld worden over het Recreatieschap, Staatsbosbeheer, Waterschap en de gemeente. Tegenover de lasten die samenhangen met de aanleg en het beheer staan ook financiële baten: inkomsten uit pacht van onder andere (commerciële)

horecabedrijven en de verhuur van terreinen voor evenementen. Deze inkomsten zullen een beperkt deel van de kosten dekken.

4.4 Financiering nader toegelicht

Hieronder wordt een eerste overzicht gegeven van mogelijke bronnen en fondsen voor financiering van de ontwikkeling van het landschap, bos en recreatiegebieden en de recreatieve verbindingen en voorzieningen. Daarbij is onderscheid gemaakt naar bestaande en nieuwe opgaven. In het Uitvoeringsprogramma Groen (2022) wordt per project de exacte en actuele wijze van de financiering opgenomen.

Voor de bestaande en lopende groenopgaven worden nu benut:

- Reserve Ruimtelijk Investerings Haarlemmermeer RIH: kostenverhaal woningbouw en bedrijfsgebouwen
- Gelabelde subsidies Nota Ruimte-gelden (groen-recreatieve verbindingen westflank);
- Gelabelde PASO (Plan van Aanpak Schiphol en Omgeving) gelden (PARK21)
- Stichting Mainport en Groengelden voor bijdragen aan onder meer Groene As bij Badhoevedorp zuid, verbetering Plesmanhoek en Groene Weelde
- Thans in gemeentelijke programmabegroting beschikbare middelen (taakveld recreatie en groen)
- Provincie NH: o.a. Landschapsfonds (voor 4 jaar, voor o.m. uitvoeringsbudget voor stimuleren kleine watersport en ontwikkeling recreatieve route netwerk)
- Subsidies Vervoer Regio Amsterdam (fietsverbindingen)

Voor de nieuwe groen en recreatie opgaven zijn financieringsbronnen:

- RIH kostenverhaal
- Reserve Schaalsprong wonen Haarlemmermeer
- Subsidies provincie NH
- Compensatie bomenkap gebieden Natuurnetwerk NNN provincie en rijk
- Woningbouw impuls gelden rijk (WBI)
- Subsidies Vervoer Regio Amsterdam
- Ontwikkelaars woongebieden (voor bovenlokaal groen dat binnen plangebied/op hun grond wordt gesitueerd);
- Rijk-provincie: Bossenstrategie 2021-2030 en Natuurnetwerk versterking en uitbreiding NNN 2021-2030
- Bomenkap compensatie afspraken Pro Rail, RWS, HOV e.a.
- Zonnepanelen carré (landschappelijke inpassing en recreatieve dooradering)
- CO2 compensatie en duurzaamheid bomenplant initiatieven
- Inpassing luchthaven (groene carré Mainport en Groen 2.0)
- Europese fondsen (RRF Herstel en duurzaamheidsfonds NL), regionale ontwikkeling;
- Klimaatadaptatie, riolering-wateropvangfonds? Andere fondsen?

4.5 Partners

Zoals opgemerkt, werken we bij het ontwikkelen en beheren van het landschap, de groengebieden en de recreatieve verbindingen en voorzieningen samen met verschillende partners. Dat doen we nu al en we zetten deze samenwerking voort. We doen dit met respect voor ieders rol en missie. We onderscheiden vier type partners:

1. Terreinbeheerders
2. Ondernemers
3. Inwoners en verenigingen
4. Strategische samenwerkingspartners en financiers

De afspraken met verschillende partners worden in het Uitvoeringsprogramma Groen 2022-2026 opgenomen en telkens geactualiseerd.

4.5.1 Terreinbeheerders

De drie belangrijkste beheerders van het recreatieve groen in de gemeente zijn het Recreatieschap Spaarnwoude, Staatsbosbeheer en de gemeente zelf. Daarnaast spelen Landschap Noord-Holland en het Hoogheemraadschap Rijnland een rol. Een deel van het recreatieve landschap is in eigendom en/ of beheer van private partijen, met name agrariërs en luchthaven Schiphol. In de volgende paragraaf wordt op deze private eigenaren ingegaan.

– Gemeente Haarlemmermeer

Het beheer en onderhoud van de het Haarlemmermeerse bos, Toolenburger Plas, de Geniedijk, het Geniepark 1e fase en deelgebieden Parklaag van PARK21 gebeurt door de gemeente zelf.

– Staatsbosbeheer

In de gemeente Haarlemmermeer heeft Staatsbosbeheer drie bos- en natuurgebieden in eigendom en beheer, Vennepervout, Zwaansbroek (tussen Lissersbroek en Zwaanshoek), Noorderbos-Groene Schip & Houtrakkerbeemden. Met Staatsbosbeheer willen we de groengebieden rondom Nieuw-Vennep en Hoofddorp verder ontwikkelen. Deze door de komende verstedelijking steeds

intensiever gebruikte gebieden vragen om ingrepen om de recreatieve functies en verdere ontwikkeling van natuurwaarden mogelijk te maken. Dit leidt tot extra kosten, zowel voor de herinrichting als voor het beheer.

De bekostiging van het beheer en onderhoud van de recreatiegebieden die in beheer zijn van Staatsbosbeheer is de laatste jaren echter door rijk een provincie flink teruggebracht, niet alleen voor staatsbossen binnen onze gemeente maar ook elders in Nederland. Samen met Staatsbosbeheer maken we ons er sterk voor dat deze situatie verbetert. Als het voor Staatsbosbeheer toch niet mogelijk zou blijken om de gewenste kwaliteit te leveren dan overwegen we om Staatsbosbeheer voor te stellen om het beheer van deze gebieden over te nemen, in samenwerking met het recreatieschap.

- **Recreatieschap Spaarnwoude**

Diverse groengebieden behorende tot het beheergebied van het Recreatieschap Spaarnwoude, liggen in Haarlemmermeer. Het gaat om de deelgebieden Dijkland, Mooie Nel, Houtrak, Park Zwanenburg, Groene Carré, Park Buitenschot, Plesmanhoek, Park Vijfhuizen, de Groene Weelde, Boseilanden en Park Zwaanshoek-noord en de fietsbruggen over de Ringvaart Haarlemmermeer bij Cruquius-Haarlem en bij Zwanenburg-Amsterdam Nieuw-west.

Recreatieschap Spaarnwoude is een Gemeenschappelijke Regeling (GR) met als doelen:

- a) bevorderen van evenwichtige ontwikkeling van openluchtrecreatie;
- b) tot stand brengen en bewaren van een evenwichtig natuurlijk milieu;
- c) tot stand brengen en onderhouden van het landschap, afgestemd met doel a en b.

Sinds 1970 werkt Haarlemmermeer in deze GR samen met de provincie en de gemeenten Amsterdam, Velsen en Haarlem.

In 2020 heeft het Recreatieschap Spaarnwoude deze doelen vertaald naar de ambitie 'Van groen buiten de stad naar park tussen de steden' en vastgelegd in de Visie Spaarnwoude Park 2040 waar wij in mei 2020 mee hebben ingestemd. Op basis van de vastgestelde visie werkt het recreatieschap aan de uitvoering van

verschillende deelprojecten. Voor nadere toelichting op de in voorbereiding zijnde deelprojecten: <https://www.spaarnwoude.nl/spaarnwoude-park>

Evenals onze partners in de GR, leveren we jaarlijks een financiële bijdrage aan het Recreatieschap Spaarnwoude. In 2020 was onze totale bijdrage volgens de verdeelsleutels 10,3 % is € 522.612, -. We zijn voornemens om de samenwerking binnen het Recreatieschap de komende jaren voort te zetten. Samen met andere partijen dragen we er zorg voor dat het Recreatiegebied Spaarnwoude zich blijft ontwikkelen als een belangrijk parklandschap tussen de steden.

- **Landschap Noord-Holland**

De missie van Landschap Noord-Holland is om de natuur, het landschap en het landschappelijk erfgoed te versterken en mensen een natuurervaring te geven dichtbij huis. In Haarlemmermeer beheert Landschap Noord-Holland de volgende gebieden/objecten: de eendenkooi Stokman en de omliggende weilanden, het Bulderbosje aan de IJweg nabij de Polderbaan en natuurgebied de Batterij (bij Halfweg). We gaan graag het gesprek aan met Landschap Noord-Holland of zij nog andere landschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevolle gebieden en objecten in beheer willen nemen en onder welke voorwaarden.

- **Hoogheemraadschap van Rijnland**

Het Hoogheemraadschap Rijnland beheert de hoofdwatervaningen en de ringvaart en is daarmee een langdurige samenwerkingspartner bij de ontwikkeling van de kwantitatieve en kwalitatieve waterdoelstellingen, waaronder ook begrepen de inpassing van piekwaterberging in de zuidpunt van Haarlemmermeer. Met Rijnland gaan we ook in overleg over het voortzetten van de toegankelijkheid voor recreanten van beheerspaden langs de waterwegen en het schoon en veilig houden van zwemlocaties. Voor de ontwikkeling van nieuwe zwemwaterlocaties in PARK21 en de geleidelijke invoering van het Verbeterd Droogmakerij Systeem werken we reeds intensief samen met Rijnland.

- **Provincie Noord-Holland**

De provincie stelt recreatie-, landschap- en natuurbeleid op. De provincie is vaarwegbeheerder van de ringvaart en is beheerder van de bermen en beplantingen langs de provinciale wegen en busbanen.

4.5.2 Ondernemers

- **Luchthaven Schiphol**

Luchthaven Schiphol is een onderneming die we hier expliciet noemen, omdat Schiphol veel grond in bezit heeft en vanwege de externe impact van het bedrijf. Met de Luchthaven Schiphol zullen we vanuit meerdere invalshoeken het gesprek aangaan over ons groene buitengebied. Graag bespreken we onze ambitie om Hoofddorp beter te verbinden met het Amsterdamse Bos waarvoor we een betere dooradering van het luchthavengebied wensen (Oostflank Haarlemmermeer). Daarnaast willen we het gesprek vervolgen met Schiphol over het mitigeren en compenseren van de milieueffecten. We willen bespreken op welke wijze Schiphol (als de vliegeconomie na de corona crisis herstellende is) financieel kan en wil bijdragen aan de realisatie van onze recreatieve ambities als compensatie voor de invloed die Schiphol heeft op de kwaliteit van leven in onze gemeente.

- **Hospitality-ondernemers, Recreatieondernemers**

De hospitality-ondernemers, met name degene die gevestigd zijn in het buitengebied, vormen eveneens een belangrijke partner in het ontwikkelen en beheren van ons aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen. Als onderdeel van de vergunning en/of pachtovereenkomst worden afspraken gemaakt over een goede inpassing en meerwaarde van de voorzieningen en accommodaties voor de groene omgeving.

Participatiewandeling mogelijke ontwikkeling recreatiegebied de Plesmanhoek

- **Agrarische ondernemers**

Agrarische ondernemers kunnen een belangrijke rol spelen in het mogelijk maken van recreatief medegebruik van het agrarisch gebied. Bijvoorbeeld door boerenlandpaden te realiseren, de landschappelijke aantrekkelijkheid te verhogen of door meer 'attractiewaarde', zoals een boerderijwinkel of een ondersteunend horecapunt, toe te voegen aan hun bedrijf. We gaan hierover het gesprek aan met hen en met hun belangenorganisaties. Ook zullen we onderzoeken of subsidiebudget beschikbaar kan worden gesteld een betere dooradering van het agrarisch gebied en voor erfbeplanting. Initiatieven vanuit de sector zelf, zoals Green BASE, waarbij bermen, akkerranden, sloten en erven natuurlijker worden gemaakt, juichen we toe en zullen we zo mogelijk blijven ondersteunen in samenwerking met Rijnland en provincie.

4.5.3 Inwoners en verenigingen

De inwoners van onze gemeente, zowel individueel als verenigd (in outdoor- en natuurverenigingen)), vormen belangrijke partners. Denk aan onder meer MTB'ers, wandelaars, hardlopers, sportvissers, IVN, NMCX, kanovereniging, ruiters en manegehouders. We werken met hen samen aan de ontwikkeling en het beheer van lokale recreatieve voorzieningen, nieuwe en bestaande. Ook het ontwikkelen van voorzieningen zoals (bewegwijzerde) routes of vissteigers doen we in overleg en we maken afspraken over gebruik en beheer.

4.5.4 Strategische samenwerkingspartners en financiers

- Provincie Noord-Holland/ Rijk/ EU

We willen op passende wijze gevolg geven aan beleidsinitiatieven op het gebied van landschap, natuur en recreatie van zowel de EU, de Rijksoverheid als de provincie Noord-Holland. De provincie is hierbij de belangrijkste partij, mede omdat de vertaling van het beleid vanuit de EU (Green Deal: onder meer omvangrijke bomenaanplant) en het Rijk (Natuurbeleid en bossenstrategie) veelal op provinciaal niveau plaatsvindt.

De provincie ontwikkelt beleid op het gebied van landschap, natuur, recreatie en toerisme. Zij beschikt over financiën voor natuur, de NNN-verbindingen en waterrecreatie.

Met de provincie Noord-Holland zijn we in gesprek gegaan om de resterende ontwikkeling van reeds geplande groengebieden (PARK21, Groene Carré Noord en Zwanenburg Zuid) in onze gemeente daadwerkelijk te realiseren. Ook willen we met de provincie afspraken maken over de realisatie van nieuw bovenplans groen, aanleg bos en landschapselementen in onze gemeente om invulling te geven aan de Europese, Rijks- en provinciale ambities voor bosuitbreiding, vergroting biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Eveneens willen we met de provincie oplossingen vinden voor het wegvallen van de Rijksbijdrage in de financiering van het beheer van de toenmalige RodS-gebieden (nu Staatsbosbeheer-gebieden); dit zijn de recreatiegebieden met het meeste achterstallige onderhoud en tegelijk te verwachten intensiever gebruik.

- Metropoolregio Amsterdam (MRA)

Onze gemeente neemt deel aan de regionale samenwerking MRA. De MRA is de regionale samenwerking van 31 gemeenten, de provincies Noord-Holland en Flevoland en de Vervoerregio Amsterdam. Gezamenlijk worden talloze uitdagingen van onder meer woningmarkt, klimaatadaptatie, arbeidsmarkt en technologische innovatie aangepakt. Ook landschap en vrijetijdsbesteding zijn onderwerp van gesprek in MRA-verband. Veel inwoners van de metropoolregio kiezen immers voor ontspanning en vrijetijdsbesteding bestemmingen in deze regio. Wij willen samen met onze MRA-partners een goed en logisch verbonden regionaal aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen realiseren. Daartoe blijven we deelnemen aan de samenwerking en blijven we de eigen plannen en wensen toetsen en inbrengen in MRA verband we maken ook gezamenlijke afspraken over de financiering van het vrijetijdsaanbod en het landschap.

4.6 Participatie en communicatie

We zullen inwoners, verenigingen, ondernemers, dorps- en wijkraden en maatschappelijke organisaties informeren over onze ambities en betrekken bij de uitwerking van concrete plannen. De wijze waarop we dit vormgeven zal per opgave anders zijn. Per opgave of deelgebied formuleren we een ontwikkelstrategie en een participatie- en communicatiestrategie.

4.7 Monitoring

Goede monitoring is nodig om de realisatie van beleid te kunnen volgen en waar nodig bij te sturen. Minimaal tweejaarlijks zal een rapportage worden opgesteld van het Uitvoerings Programma Groen (Landschap en Recreatie) over de voortgang in de ontwikkeling en het beheer van onze groengebieden (zie ook hiervoor onder 4.2).

Van belang is ook om te weten hoe onze inwoners en gasten uit de regio onze groengebieden, recreatiewateren en de recreatieve voorzieningen, zoals wandel- en fietspaden, waarderen. Periodiek onderzoek (zoals de vijfjaarlijkse bevolking enquête) naar de waardering en wensen van inwoners en andere gebruikers van het recreatieve aanbod in de gemeente, zullen wij voortzetten. Op basis van deze monitoring zullen we ons beheer en/of beleid zo nodig aanpassen.

Niets uit dit rapport of bijbehorende tekeningen mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook zonder schriftelijke vermelding van Gemeente Haarlemmermeer en Berkers Advies, noch mag het zonder bronvermelding worden gebruikt voor enig ander doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Literatuur

Gemeente Haarlemmermeer, 'Groen en recreatie in Haarlemmermeer 2030' (2007)

Gemeente Haarlemmermeer 'Masterplan PARK21' (2009)

Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, 'Groenstructuurplan Haarlemmerliede en Spaarnwoude' (2014)

Gemeente Haarlemmermeer, 'Visie ringdijk en ringvaart' (2017)

Gemeente Haarlemmermeer, 'Ruimtelijk economische visie Rijsenhout', (2018)

Gemeente Haarlemmermeer, 'Visie Buitenkaag' (2021)

Gemeente Haarlemmermeer, 'Toerisme, Evenementen en Promotie Haarlemmermeer 2020-2025' (september 2020)

Gemeente Haarlemmermeer, Programmabegroting 2020-2023

Gemeente Haarlemmermeer, 'Samen bouwen aan een krachtig nieuw Haarlemmermeer'. Coalitieakkoord 2019-2022.

Gemeente Haarlemmermeer, 'Beleidskader zonneakkers' (2020)

Gemeente Haarlemmermeer Erfgoedvisie (2020)

Gemeente Haarlemmermeer concept-visie Polderlinten Haarlemmermeer en beeldkwaliteitsplan voor de erven (2021)

Gemeente Haarlemmermeer, 'Voortgangsrapportage grootschalig groen en recreatie', (2020)

Gemeente Haarlemmermeer, 'Natuurvisie Haarlemmermeer 2040', (2021)

Goudappel Coffeng, 'Reistijdbeleving fietsers', (2018)

College van Rijksadviseurs 'Advies voor een Bossenstrategie (2020)

Provincie Noord-Holland 'Raamplan Haarlemmermeer Groen' (2000)

Provincie Noord-Holland 'Kwaliteitsbeeld Noord-Holland 2050' (2015)

Provincie Noord-Holland, 'Haarlem, Amsterdam, De nieuwe trekvaart', (2018)

Provincie Noord-Holland, Visie Recreatie en Toerisme (2021)

Recreatieschap Spaarnwoude 'Uitvoeringsplan Spaarnwoude Park 2040' (2020)

Bijlage 1 Het landschap en recreatie in Haarlemmermeer anno 2021

1.1 Inleiding

De ontstaansgeschiedenis van de gemeente Haarlemmermeer en de voormalige gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude is nog goed te zien in het huidige landschap. De diversiteit van veenweidepolders en twee grote droogmakerijen is bepalend voor de identiteit van de gemeente.

Mensen wonen, verblijven en werken graag in de nabijheid van karakteristieke, aantrekkelijke landschappen. Deze landschappen vormen daarmee mede een basis voor een aantrekkelijk vestigingsmilieu. De gemeente Haarlemmermeer bestaat sinds 2019 uit zes verschillende polders, waarvan de geschiedenis teruggaat tot de 11de eeuw. Ook de Haarlemmermeerpolder heeft een voorgeschiedenis.

1.2 Het ontstaan van de polders van Haarlemmermeer

De gemeente Haarlemmermeer bestaat uit meerdere polders met ieder een geheel eigen karakter en ontstaansgeschiedenis. Al in de 11de eeuw gingen mensen wonen op de hoger gelegen strandwal en stichtten hier het dorpje Spaarnwoude. Vanaf de 13e eeuw beschermde de Spaarndammerdijk, en later de Inlaagdijk, het veenweidegebied tegen overstromingen vanuit het IJ. In 1631 werd de Vereenigde Binnenpolder doorsneden door de eerste trekvaart in Nederland van Amsterdam naar Haarlem. In 1839 werd naast de trekvaart de eerste spoorlijn van Nederland aangelegd. In Halfweg bij de sluizen moesten de passagiers overstappen, de dijken waren hier smal en kwetsbaar tussen het IJ en het woeste, door stormen regelmatig opgestuwde Haarlemmermeer. Ondertussen groeide het Haarlemmermeer vanuit vier eerdere meren (o.a. Spieringmeer en Leidse Meer) tot een steeds grotere waterplas. Bij diverse

stormen verdwenen dorpen in de golven, zoals Nieuwerkerk, Raasdorp en Vijfhuizen. In Aalsmeer vreesde men de waterwolf en werden in 1767 de Deltawerken van Aalsmeer aangelegd, een dijk van houten palen, een voorloper van de latere ringdijk, tegenwoordig de Aalsmeerderdijk.

In 1852 viel het immense Haarlemmermeer droog, na jarenlange handarbeid om de 60 kilometer lange Ringdijk en Ringvaart te graven. Omdat de Ringdijk eerst de enige droge plek was vestigden de pioniers zich hier en zo ontstonden 18 dorpen en

Buurtschappen bij de gemalen en de dorpen aan de overzijde van de vaart. De waterhuishouding was vanaf het begin een probleem en werd pas in de jaren '70 verbeterd door de invoering van meerdere peilvakken en onderbemaling. De Haarlemmermeerpolder werd in gebruik genomen als akkerbouwgebied. De polder

kenmerkt zich door grote maten en enorme open ruimtes. Daarnaast zijn de lange noord-zuid polderlinten met hun eenzijdige beplanting en boerderijen karakteristiek.

Tussen 1872 en 1876 werd een deel van het IJ ingepolderd en viel de Houtrakpolder droog. Ook werd het Noordzeekanaal gegraven en ter verdediging van de hoofdstad werd de Stelling van Amsterdam gebouwd met, binnen de gemeentegrens van Haarlemmermeer, zes forten en de karakteristieke Geniedijk, die dwars door de Haarlemmermeerpolder loopt.

In de 20ste eeuw volgden de aanleg van vele rijks- en provinciale wegen door de hele gemeente. De haven van Amsterdam breidde zich steeds verder uit naar het westen en het kleine militaire vliegveld bij fort Schiphol is inmiddels uitgegroeid tot een omvangrijke, internationale luchthaven. De woonkernen Hoofddorp en

Geniedijk bij bedrijventerrein Schiphol Logistics Park

De **oostzijde van de gemeente** heeft zich steeds meer ontwikkeld als een hoog-dynamisch en stedelijk gebied, met de luchthaven, veel infrastructuur en bedrijventerreinen. Bebouwing op de bedrijfsterreinen is met logistieke en data centers van een steeds grotere schaal. Goede ruimtelijke inpassing van deze 'dozen' en gebieden dooraderen met aantrekkelijke langzaam verkeer routes is een noodzakelijk onderdeel van het netwerk. Voor de werknemers, maar ook voor bewoners ten westen en ten oosten van deze gebieden. Routes voor woonschool verkeer, voor woonwerk verkeer, en ook recreatief langzaam verkeer.

De westzijde, van Buitenkaag tot Buitenhuisen, vormt de luwe, rustige kant van de gemeente, met dorpen in het groen en langs de Ringvaart. De nieuwe woonwijken zullen dit karakter moeten versterken met doorlopende groenstructuren en een fijnmazig netwerk van aantrekkelijke verbindingen.

De ontstaansgeschiedenis van de gemeente Haarlemmermeer is nog steeds goed afleesbaar in het huidige landschap en vormt de basis van de identiteit

van de Gemeente Haarlemmermeer. De veenweidepolders in het noorden met de Spaarndammerdijk en Inlaagdijk, het oudste dorp Spaarnwoude op de strandwal, de dorpen langs de Inlaagdijk en Spaarndam bij de dam in het Spaarne. In de Haarlemmermeerpolder zijn karakteristiek de ringdijk en ringvaart en het raamwerk van polderlinten met de boerderijen en poldertochten. Dwars daar doorheen verbindt de Stelling van Amsterdam deze polders, met vele forten, fortterreinen, batterijen en damsluizen en de opvallende hoofdverdedigingslijn de Geniedijk.

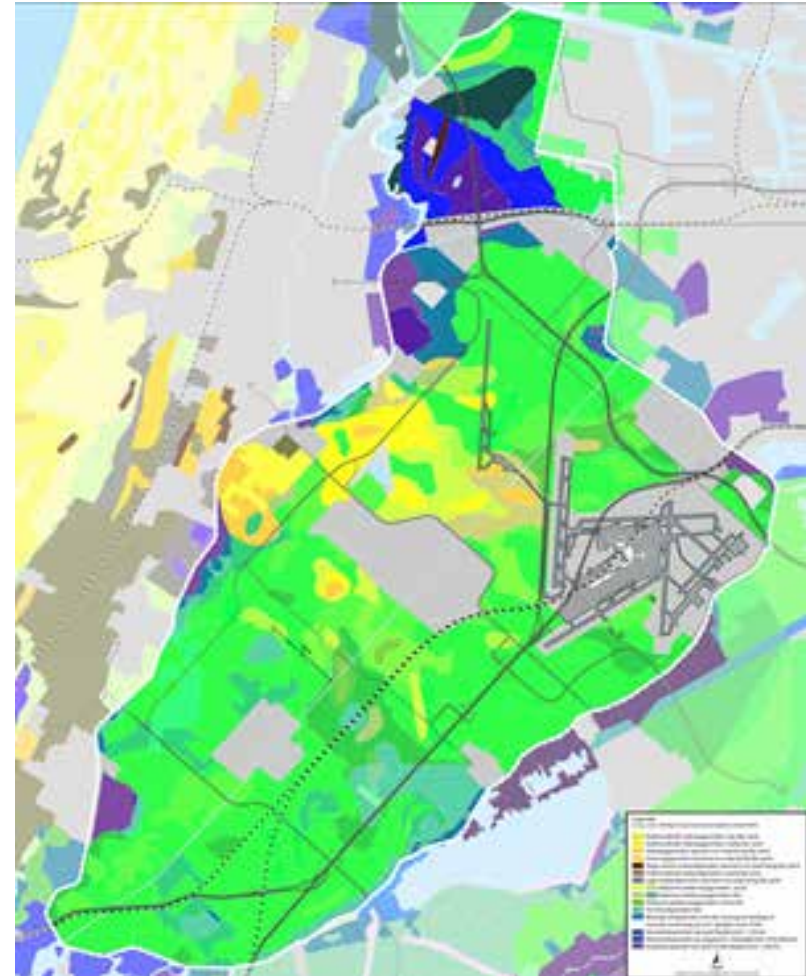
De ontstaansgeschiedenis heeft zijn weerslag op de bodemgesteldheid van de Gemeente Haarlemmermeer. De droogmakerijen kenmerken zich voornamelijk door klei met hier en daar een zandige ondergrond. De weidegebieden hebben een venige ondergrond.

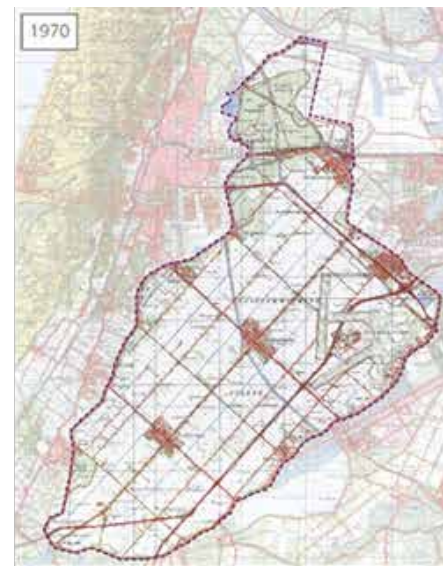
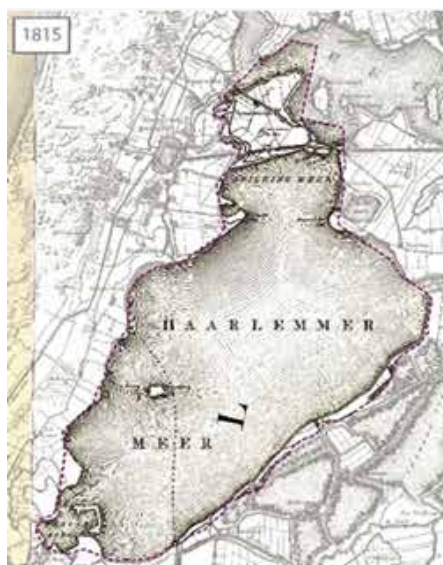
Ringdijk bij Weteringbrug

De Spaarndammerdijk

Bodemsamenstelling Haarlemmermeer

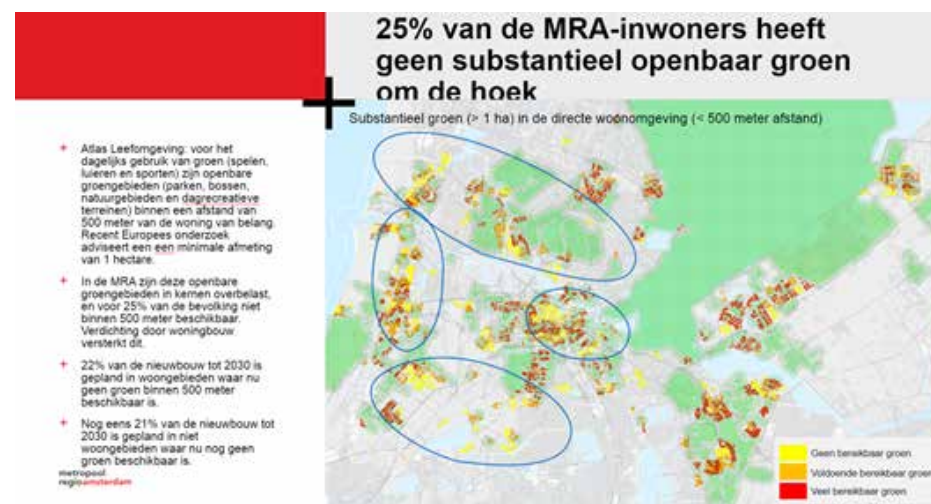
Ontstaan en verdichting Haarlemmermeer

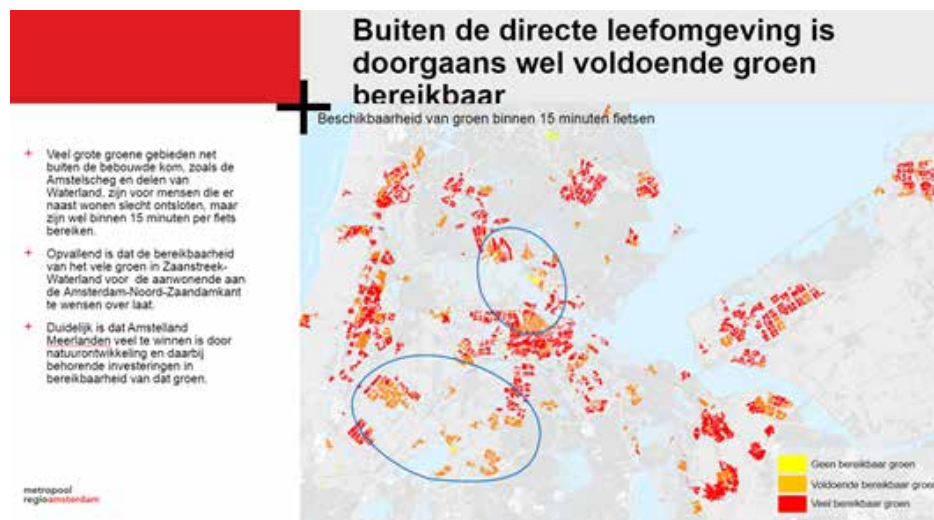
1.3 Haarlemmermeer in de regionale context

De gemeente Haarlemmermeer ligt tussen de grote stedelijke gebieden van Amsterdam, Haarlem en Kennemerland en de Leidse regio. De Haarlemmermeerpolder vormt een contrast met het landschap van de kust, de duinen, de binnenduinrand en de veenweidegebieden. De polders van Haarlemmerliede en Spaarnwoude liggen in een reeks van veenweidegebieden aan de westzijde van de gemeente Haarlemmermeer. Ze vormen een groene buffer tussen Amsterdam, de havens en Haarlem. Aan de zuid- en oostzijde van de Haarlemmermeerpolder grenst het Groene Hart met uitgestrekte veenpolders, meren en plassen.

Karakteristieke en toegankelijke landschappen met goede recreatiemogelijkheden zijn belangrijk voor de identiteit en het vestigingsmilieu van de hele MRA. In MRA-verband wordt daarom gewerkt aan het behoud en de versterking van het landschap en van een samenhangende regionale groenstructuren. Haarlemmermeer is op regionale schaal onderdeel van enkele groene scheggen die in Amsterdam beginnen. Ook loopt de Stelling van Amsterdam, met zijn dijken en forten, door onze gemeente. Deze vormt een belangrijke regionale schakel.

De gemeente Amsterdam ziet de groene scheggen als belangrijke verbinding tussen haar stedelijk gebied en het landschap. Deze scheggen reiken inmiddels verder dan de gemeentegrens. Ze verbinden het Amsterdamse Bos met de Westeinderplassen en (in de toekomst met PARK21); de Tuinen van West met Spaarnwoude, Spaarndam en Haarlemmermeer-noord. Binnen Amsterdam zijn de scheggen aardig ontwikkeld, buiten Amsterdam zijn ze nieuw of recent (her)ontdekt. Er liggen kansen om de scheggen te versterken. Dit betekent: meer samenhang maken, fysieke barrières overwinnen en de landschappelijke en recreatieve kwaliteiten beter benutten en ontwikkelen.

1.4 Gebruik, waardering en verbeterpunten

Hoewel er in Nederland zeker landschappen zijn die hoger gewaardeerd worden, kan het landschap van de Haarlemmermeerpolder, met deels grote openheid en deels aangelegde groengebieden en recreatieve verbindingen, wel op waardering rekenen. De huidige ontwikkelingen gaan echter snel en zijn ingrijpend, denk aan de energietransitie (zonne-akkers, windturbines), de vestiging van grootschalige datacenters en de nieuwe opgave voor 20.000 woningen en benodigde infrastructuur. De huidige kwaliteiten van het karakteristieke landschap moeten we daarom onderkennen, behouden en versterken. Tevens is er de noodzaak om het landschap van de Haarlemmermeerpolder beter toegankelijk te maken en in te richten voor diverse vormen van recreatie (fietsen, hardlopen, wandelen, paardrijden, kanovaren). Dit kan goed aansluiten bij en samen opgaan met andere opgaven, zoals het ontwikkelen van een regionaal (snel)fietsrouten netwerk, meer bomen planten (CO₂-opslag, afvangen fijnstof) en ruimte bieden voor gezondheid en bewegen, tegengaan van hittestress, waterbergen en vasthouden en het vergroten van biodiversiteit.

Knelpunten en Kansen landschap

Met name in de Haarlemmermeerpolder staat het originele raamwerk van polderlinten met beplante boerenerven onder druk. De identiteit van deze polder heeft een impuls nodig om herkenbaar en beleefbaar te blijven. Hier liggen kansen om de polderlinten te ontwikkelen tot verkeersluwe wegen en herkenbare dragers van het recreatieve netwerk. Daarnaast is een verfijning nodig in routes en verbindingen, zoals het Bottelierspad, het Jan Pieter Heyepad en de wandelroutes over boerenland.

Voor de ringdijk en ringvaart zijn er kansen om dit te ontwikkelen tot een Regionaal Ringpark, op schaal van de MRA en aansluitend bij de landschappen rondom de Haarlemmermeerpolder. Dit Ringpark vormt tegelijk de verbinding met andere grote regionale structuren, zoals de kansrijke ontwikkeling van de Westeinderscheg, de Brettenzone en Spaarnwoude, verbindingen naar de duinen aan de ene kant en het Groene Hart aan de andere kant.

In de afgelopen jaren is de Stelling van Amsterdam al min of meer tot een regionaal parkstelsel ontwikkeld. Binnen de Haarlemmermeerpolder is de Geniedijk bij uitstek het voorbeeld van hoe een krachtige landschappelijke drager kan functioneren, als visitekaartje, als waardevolle verbinding voor langzaam verkeer en voor dieren en als rustige route in een drukke omgeving. De (nieuwe) publieksfuncties in de forten en (enkele extra) verbindingen over barrières maken het tot een aantrekkelijk geheel. Het toevoegen van enkele ontbrekende schakels (bij fort de Liede en fort bij Aalsmeer) maakt het netwerk completer.

Binnen de Haarlemmermeerpolder krijgen nieuwe bedrijfsmatige ontwikkelingen een steeds grotere schaal. Soms worden deze koud in het landschap gezet. Goede ruimtelijke inpassing is noodzakelijk. Ook bedrijfsterreinen hebben een groene dooradering nodig, en ook aantrekkelijke routes voor langzaam verkeer bieden, ecologische verbindingen en ruimte voor waterberging. Hetzelfde geldt voor andere grootschalige ontwikkelingen zoals zonneakkers. Met hun omvang mogen dergelijke ontwikkelingen geen immense barrières gaan vormen binnen de Gemeente Haarlemmermeer, maar moeten ze mede ruimte bieden voor andere netwerken en medegebruik.

Knelpunten en Kansen recreatie en verbindingen

Diverse recreatiegebieden en verbindingen zijn afgelopen 20 jaar gerealiseerd. Voortgangsrapportage Grootschalig groen en recreatie Haarlemmermeer (2018). Echter de plannen en ambities uit het Raamplan Haarlemmermeer-groen (2000) zijn niet volledig aangelegd zodat er wel diverse gebieden zijn, maar er ook sprake is van een tekort aan openbaar toegankelijke groengebieden, versnippering en ontbrekende verbindingen.

- a. Door het tekort aan recreatieve ruimte kennen de gebieden die bedoeld en aangelegd voor extensief recreatief gebruik nu een veel intensiever gebruik dan bedoeld. De druk op de gebieden neemt de komende jaren verder toe omdat in de directe nabijheid nieuwe woningen gerealiseerd gaan worden. Een kwaliteitsslag van die staatsbosgebieden is noodzakelijk, koppeling hiervan aan de omringende nieuwe woningbouw en infra, biedt kansen voor integrale doorontwikkeling en bekostiging;
- b. De gebieden worden goed gebruikt door veel verschillende mensen; hardlopers, honden uitlaters, fietsers, zwemmers, schoolsportdagen, evenementen, etc. Door het tekort aan recreati Ruimte eigenlijk te goed. Dit leidt tot conflicten tussen verschillende soorten gebruikers, zoals hondenuitlaters en ruiters en racefietsers en gewone fietsers. Ook maken rustzoekers of vogelbeschermers bezwaar tegen populaire evenementen zoals de Mudmasters;

- c. De aangelegde groengebieden waren ooit mede bedoeld om de druk op de kwetsbare natuurgebieden in de regio te verlichten. De druk op deze gebieden is de laatste jaren toegenomen en zal verder toenemen;
- d. Er zijn veel barrières in de vorm van snelwegen en provinciale wegen, spoorlijnen en waterlopen (Ringvaart, Hoofdvaart). Hierdoor is het lastig een fijnmazig netwerk voor fietsers en wandelaars te realiseren. Kruisingen zijn duur, bij kruisingen voor autoverkeer wordt langzaam verkeer niet altijd meegenomen; tijdige integrale planvorming en financiering kan barrièrevorming voorkomen.
- e. Het aantal stad-land verbindingen tussen enerzijds dorpen en steden en anderzijds het landelijk gebied en de recreatiegebieden voor langzaam verkeer is beperkt. Er zijn diverse ontbrekende schakels;
- f. De gemeente Haarlemmermeer is nog een witte vlek in de regionale wandelnetwerken. Vanaf einde 2021 worden de eerste missing links gerealiseerd;
- g. De gebieden van Staatsbosbeheer in Haarlemmermeer hebben te kampen met structurele financiële tekorten voor beheer en doorontwikkeling, door bezuinigingen bij de overheid.
- h. In het verleden (VINEX-tijd) was er Rijksbudget voor de realisatie van regionaal groen. Deze geldstroom is er niet meer. Dit vraagt om alternatieve financieringsarrangementen.

Deelname aan recreatie

De meeste inwoners van Haarlemmermeer (93%)⁷ brengen een deel van hun vrijetijd door buiten in het groen. Een kwart van de Haarlemmermeesters doet dit vaker dan 1 keer per week.

In Haarlemmerliede en Spaarnwoude wordt het veenweidegebied met

karacteristieke dorpjes en de watersportmogelijkheden langs de Mooie Nel hooggewaardeerd. Het recreatieve fietsnetwerk is hier goed ontwikkeld. Ook het Haarlemmermeerpolderlandschap en de daarin aanwezige forten, dijken, polderwegen en vaarten worden zeer gewaardeerd en veel gebruikt voor route-gebonden, recreatieve activiteiten. Echter het open, agrarisch polderlandschap, op de polderwegen na, is nauwelijks toegankelijk. Ook zijn de meeste dorpen naar binnen gekeerd, met zeer beperkte verbindingen de polder in. De voorgenomen doorlopende groenstructuur, uit het Raamplan Haarlemmermeer-groen niet is afgemaakt, waardoor verbindende schakels en gebieden ontbreken.

⁷ Bronnen: Factsheet recreëren in en rondom Haarlemmermeer (2016), Powerpoint Landschapontwikkeling Haarlemmermeer Groenblauwstructuur bovenlokaal (2020), Visie Spaarnwoude Park 2040 (2020)

Deelname aan recreatie

- Binnen en buiten de gemeente
- Uitsluitend binnen de gemeente
- Uitsluitend buiten de gemeente
- Recreëert niet in het groen

De landschappelijke iconen en de verschillende polders met eigen karakteristieken zijn kwetsbaar voor achteruitgang in kwaliteit en versnippering door de grootschalige ontwikkelingen zoals infrastructuur, bedrijventerreinen en woningbouw. Dit vraagt om aandacht voor behoud en ontwikkeling.

De openheid van de polders wordt gewaardeerd, maar zeker voor de dagelijkse ommetjes, sporten en spelen, zonnen, zwemmen en vissen, zoeken recreanten meer luwte en beschutting. Die vindt men in de aangelegde recreatiegebieden, dorpsommetjes en langs de Geniedijk. Deze gebieden zijn vooral aan de westzijde van de Haarlemmermeerpolder en ten noorden hiervan aangelegd. Deze gebieden worden zeer intensief gebruikt. De meest bezochte recreatiegebieden in de gemeente zijn Spaarnwoude (5,8 mln bezoeken/ jaar), het Haarlemmermeerse Bos (1,7 mln bezoeken/ jaar), de Toolenburgerplas (2,3 mln bezoeken/ jaar), Groene Weelde (0,6 mln bezoeken/ jaar) en -Venneperhout (0,4 mln bezoeken/ jaar)⁸. De recreatiedruk in deze gebieden is hoog, in vergelijking met gebieden in de omgeving als we kijken naar aantal bezoekers en de omvang van de gebieden..

De inwoners van Haarlemmermeer recreëren ook veel buiten de gemeente. Daarbij zijn vooral het Noordzeestrand en de duinen in trek.

De meeste inwoners (70%) van de gemeente zijn tevreden tot zeer tevreden over de recreatiemogelijkheden. Uit onderzoek elders in ons land blijkt dat inwoners de recreatiemogelijkheden in hun woonomgeving hoogst zelden een onvoldoende geven. Overigens zijn er kernen waar de meerderheid van de inwoners wel ontevreden is over de recreatieomgeving, namelijk Zwanenburg en Badhoevedorp en omgeving⁹.

In recreatiegebied Spaarnwoude is in 2020 het bezoek, als gevolg van de corona crisis, bijna 30% hoger dan in 2019 (Telgegevens Jaarrekening Recreatieschap 2020). Die toename is in de andere recreatiegebieden in Haarlemmermeer niet geteld maar waarschijnlijk in dezelfde orde van grootte geweest.

⁸ Idem

⁹ Bron: Factsheet recreëren in en rondom Haarlemmermeer (2016),

1.5 Voor wie doen we het?

De inwoners van en werkenden in de gemeente Haarlemmermeer en de aangrenzende regio recreëren op talloze manieren. Wandelen, waaronder het uitlaten van de hond, en fietsen zijn de meest gebezigde activiteiten. De meeste recreatieve activiteiten worden in een straal van enkele kilometers rondom de woning of locatie van het werk uitgevoerd.

In aantallen neemt de bevolkingsomvang van de gemeente Haarlemmermeer en de gemeenten er omheen tot 2040 toe met meer dan 20%. Bij deze prognose kunnen nog enkele bijzonderheden worden vermeld in relatie tot de behoefte aan recreatief groen:

- Het aantal 75-plussers gaat sterk toenemen; dit vraagt om voorzieningen (waaronder recreatief groen) dichtbij huis;
- Ook het aantal allochtonen stijgt; zij hebben een voorkeur voor stadsparken en aangelegde recreatiegebieden in of nabij de stad;
- De grootste toename is die van het aantal actieve 60-plussers; zij hebben behoefte aan (beschutte) groengebieden waar (lang) gewandeld en gefietst kan worden. De extra behoefte aan dit soort groen (extra groen, betere verbindingen) is dus het grootste;
- Doordat de totale bevolkingsomvang groeit, blijft de vraag van onder andere (gezinnen met) kinderen en jongeren de komende twee decennia minimaal op het huidige niveau gehandhaafd.

De Leefstijlvinder Vakantie en Vrijetijd¹⁰ onderscheidt zeven doelgroepen op basis van landelijk onderzoek naar gedrag, waarden, behoeften voor vakantie en vrijetijdsbesteding. In Haarlemmermeer zijn zes van de zeven 'leefstijlvinder doelgroepen' sterk vertegenwoordigd. Dit vraagt meer nog dan elders een breed vrijetijdsaanbod en groengebieden met een variatie in landschap, aan belevingssferen en voorzieningen. Ofschoon alle doelgroepen aanwezig zijn in de gemeente en de verschillen gering zijn, zijn er naar verhouding meer 'stijlzoekers' en relatief minder 'avontuurzoekers' en 'harmoniezoekers' te vinden.

¹⁰ <https://leefstijlvinder.nl>

De recreant is indicatorsoort van ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit

De ontspanning zoekende en recreërende mens zoekt 'als vanzelf' locaties op waar het aantrekkelijk is, veilig en mooi. Dat kunnen aangename natuurgebieden zijn maar ook locaties in de directe woonomgeving.

Recreatie als functie is een ruimtelijke laag die zowel binnen de bebouwde omgeving als ook daarbuiten op een logische en gebruikersvriendelijke manier invulling dient te krijgen. De strategie van verweving past hier het beste bij. Veel opgaand groen is gewenst, maar ook agrarisch gebied is in theorie een uitstekende omgeving om in te recreëren. Enkele van de voorwaarden zijn daarbij:

- Een fijnmazige toegankelijkheid;
- Logische verbindingen van voordeur naar buitengebied ook over gemeentegrenzen heen;
- Zo min mogelijk en bij voorkeur geen menging met andere verkeersoorten;
- Beschutting en variatie in het landschap (open en dicht, zon en schaduw, water en land, verhard en onverhard);
- Goed herkenbare padenstructuur en met permissie van toegang.

Het ontwikkelen van de recreatief gewaardeerde ruimtelijke laag kost tijd. Welhaast van nature heeft een historisch centrum in een woonplaats of een oud natuurgebied met indrukwekkend dikke bomen een hogere belevingswaarde dan net aangelegde woonwijken en recreatie- c.q. natuurgebieden. Tegelijkertijd wordt ieder nieuw pad in de directe leefomgeving direct in gebruik genomen zodra het wordt geopend en vaak ook al daarvoor (bron Burger en de Bruin 2004)

Uit de analyses van de Leefstijlvinder blijken wandelen en fietsen de meest gebezigde activiteiten te zijn. Wanneer gekeken wordt naar de dagrecreatieve activiteiten van de verschillende doelgroepen, dan blijkt iedereen te wandelen en veel doelgroepen – maar niet alle – te fietsen en natuurgebieden te bezoeken.

Overigens blijkt uit de analyses dat 'uit eten gaan (in een restaurant)' de meeste favoriete vrijetijdsbesteding is.

De inwoners in aanpalende gemeenten hebben een min of meer vergelijkbaar leefstijlvinder-profiel met ook het wandelen en fietsen als voornaamste dagrecreatieve activiteiten.

Verschillende groepen kunnen diverse motieven hebben om buiten te gaan recreëren¹¹. Dat zijn deels sociale of sportieve motieven (gezelligheid en uitdaging en gezond blijven) als ook motieven in de zin van 'recreëren'; bijkomen van het werkzame en/of drukke bestaan. In het overzicht zijn twee motieven niet genoemd, namelijk 'Interesse voor gebieden' en 'Volledig opgaan in een onderwerp/activiteit'. Dit zijn meer de toeristische motieven om bijvoorbeeld naar de gemeente Haarlemmermeer te komen voor de polderbeleving of om bijzondere vogels of vliegtuigen te zien. Voor ieder recreatiemotief kan een vertaling naar ruimte en voorzieningen gemaakt worden. Op het moment dat gebieden worden ingericht is het belangrijk om deze vertaalslag te maken zodat het aanbod goed aansluit bij de vraag.

1.6 Trends en ontwikkelingen

Een aantal algemene en lokale trends in vrijetijdsbesteding is in het bijzonder relevant voor het toekomstige recreatieve aanbod in Haarlemmermeer:

Een aanzienlijk deel van de vrijetijdsbesteding zal in de toekomst nog steeds bestaan uit wandelen en fietsen in de directe leefomgeving, ongeacht leefstijl of motief. Door de opkomst van de e-bike neemt de actieradius toe;

Voor de gemeente Haarlemmermeer is een toename van bevolking voorzien met minimaal 20.000 inwoners. De behoefte van ruimte en voorzieningen voor recreatie, sport en ontspanningen stijgt navenant;
De bevolking vergrijst. Daarmee wordt het belang van bereikbare gebieden en

voorzieningen zoals horecagelegenheden, rustbankjes en parkeerplaatsen in de directe leefomgeving groter;

Nederlanders gaan meer buiten sporten. Dit betekent een toename van onder meer bootcamps, hardlopen, wielrennen, buitenfitness en skaten;

Er is een toenemende waardering voor het oorspronkelijke landschap (de 'echte' verhalen), cultuurhistorie en een natuurlijke inrichting. Er is meer behoefte aan authentieke en bijzondere concepten en mooie verhalen over het landschap waarin men zich begeeft;

Klimaatverandering (temperatuurstijging, hittestress) kan in de toekomst leiden tot een toename van de populariteit van waterrecreatie en het opzoeken van het groen in de woonwijk en daarbuiten;

Evenementen zijn en blijven bijzonder populair;

Het inkomend toerisme groeit en toeristen kijken verder dan alleen het centrum van Amsterdam (mede dankzij een gewijzigde Holland Promotie);

Haarlemmermeer is na Amsterdam de grootste hotelgemeente van Nederland (35 hotels, 7.700 kamers, groei van 67% in de periode 2007-2018). Het is nog geen trend maar wel een kans: de hotelgasten verleiden het cultureel aanbod en het erfgoed van Haarlemmermeer en (op termijn) ook PARK21 te bezoeken.

¹¹ Recreatiemotieven en belevingssferen in een recreatief landschap, 2008. C.M. Goossen, T.A. de Boer. Alterra-rapport 1692

Kansen

- a. Omdat bij een goed woonklimaat ook een aantrekkelijk en toegankelijk landschap hoort zijn normen vastgesteld over binnenstedelijk en buitenstedelijk groen. Als alle nieuwe woningbouwlocaties gerealiseerd zijn is volgens deze normen ongeveer 800 ha nieuw bovenplans groen nodig. Verder zijn groen-recreatieve noord-zuidverbindingen en oostwest-verbindingen gewenst, mede om dorpen los van elkaar te houden;
- b. Het belang van voldoende recreatief groen en de ambitie om meer groen te realiseren is door ons al in meerdere beleidsnota's aangegeven;
- c. In het nieuwe woonbeleidsprogramma zetten we in op meer differentiatie van de woongebieden. Verdichting en verstedelijking binnen de bestaande kernen op enkele geschikte plekken, lagere dichtheden en andere woonmilieus in de nieuw te ontwikkelen gebieden, met name aan de westzijde van Haarlemmermeer. Dit biedt kansen voor meer groene en landschappelijke woonmilieus;
- d. Groen draagt bij aan diverse beleidsdoelen, zoals ruimte voor wateropvang, het verminderen van hittestress, het afvangen van fijnstof, het vastleggen van CO2, het verhogen van de biodiversiteit en een betere fysieke en mentale gezondheid van bewoners. Dit biedt zowel ruimtelijke als financiële combinatiemogelijkheden;
- e. Groen in de woonomgeving leidt tot een waardevermeerdering van onroerend goed;
- f. Er is landelijk sprake van een herwaardering van cultureel erfgoed. Dit biedt kansen voor de ontwikkeling van interessante attracties, verbindingen en routes. Ten aanzien van de Geniedijk en de forten zijn hier al mooie successen geboekt. Dergelijke kansen liggen er ook voor de Ringdijk, Ringvaart en de Spaarndammerdijk.
- g. Binnen de MRA loopt een pilot voor Buitenpoorten. Dit zijn stations vlakbij natuur- en recreatiegebieden die gebruikt kunnen worden door inwoners en bezoekers uit de regio als startpunt om van de natuur te genieten. Kansen liggen bij station Halfweg-Zwanenburg, station Hoofddorp en diverse R-net haltes (Vijfhuizen, Overbos-noord, en toekomstige halte in PARK21);
- h. Bewoners en bedrijven komen met initiatieven voor recreatieve verbindingen en meer groen. Het Pontje van Ome Piet in Nieuwe Meer is al jaren succesvol bij het overzetten van fietsers en wandelaars vanaf Nieuwe Meer naar het Amsterdamse bos en idem de 'Stroomboot' in de Ringvaart bij Cruquius.
- i. Bedrijven willen in Haarlemmermeer bomen planten als CO2 compensatie, in plaats van deze bomen in een land ver weg te planten;
- j. Binnen Haarlemmermeer zijn enkele private groene gebieden die toegankelijk zijn (landgoed de Olmenhorst) of waar een openbare route doorheen loopt (golfbaan Vijfhuizen). Dit is een bijdrage aan aantrekkelijk en toegankelijk landschap wat in beheer is bij particulieren en dus geen (of beperkte) publieke middelen nodig heeft;
- k. Verschillende overheden (EU, Rijk, Provincie) zijn actief bezig wetgeving en programma's te ontwikkelen en uit te rollen om tot verduurzaming van de samenleving te komen o.a. door natuurcompensatie en multifunctionele bosontwikkeling.

1.7 De lessen uit het heden

In het paarse tekstkader zijn de knelpunten weergegeven in het recreatieve gebruik en de uitvoering van beleid. In combinatie met enkele belangrijke maatschappelijke trends, kunnen de voornaamste problemen als volgt worden beschreven:

- Er is een tekort aan ruimte voor recreatie, dit uit zich in tal van conflicten en hinder tussen verschillende soorten gebruikers en leidt tot een ongewenste hoge druk op kwetsbare natuurgebieden in de regio;
- Het tekort in aanbod zal verder toenemen nu het aantal inwoners sterk stijgt;
- Onze inwoners trekken er steeds meer op uit (o.a. door de vergrijzing) en dat willen we ook, want buiten bewegen is gezond. Deze trend is versterkt door de coronacrisis in 2020-2021.
- Voldoende groen, op de juiste plek en van de juiste kwaliteit is dan ook van wezenlijk belang;
- De komende jaren worden drie grotere groengebieden gerealiseerd (in PARK21, Badhoevedorp zuid en Geniepark), waardoor het totale areaal aan recreatief groen met 300-400 ha toeneemt;
- Deze impuls is ontoereikend om het lokale en regionale tekort aan groen weg te werken, zeker nadat de nieuwe woningen zijn gerealiseerd.

Uit voornoemde opsomming kan worden geconcludeerd dat de voornaamste opgaven voor deze visie zijn: het door ontwikkelen van het recreatieve aanbod en het – afgestemd op de ruimtelijke behoeften – onderling verbinden van het recreatieve aanbod als ook van de woonwijken en -plaatsen met de omringende gebieden. In de gehele gemeente moet een aanzienlijk groter aanbod van recreatieve infrastructuur komen, verweven met andere functies in het buitengebied.

Bijlage 2 Beleidsanalyse

2.1 Ontwerp-Omgevingsvisie Haarlemmermeer

In de Ontwerp-Omgevingsvisie Haarlemmermeer () zijn verschillende opgaven opgenomen die voor het landschap en de vrijetijdsbesteding relevant zijn. Haarlemmermeer wil inwoners, bezoekers en werknemers inspireren tot een gezonde levensstijl. Ruimte wordt geboden om te kunnen verplaatsen, verpozen, bewegen, ontmoeten, recreëren en sporten in een gezonde leefomgeving.

Voor de bebouwde omgeving wordt een 'prettig beloopbaar en befietsbaar stedelijk milieu geambieerd met lommerrijke straten en pleinen'. Openbare ruimten in wijken bieden ruimte aan ontmoeting van bewoners met verschillende leefstijlen, jong en oud.

Het karakteristieke open polderlandschap, het historisch veenweidegebied in het noorden van de gemeente en het erfgoed langs de polderlinten en dijken vormen de basis en het decor voor ontspannen in het buitengebied. Daartoe worden groene, recreatieve netwerken door het landschap doorontwikkeld, verbindingen naar de lokale woonkernen en de bovenlokale en regionale netwerken zoals de Westeinderscheg en de binnenduinrand.

In de samenvattende paragraaf ' vervullen maatschappelijke behoeften ' van de 70%-concept-omgevingsvisie staan de volgende belangwekkende thema's:

- Wonen: 'We willen een toekomstbestendige leefomgeving voor onze inwoners behouden en creëren'.
- Openbare ruimte: 'We willen dat het beheer en onderhoud van onze openbare ruimte bijdraagt aan onze kernwaarden en de bijbehorende ambities: veiligheid; kwaliteit (aantrekkelijk, gezond); gebruik (toegankelijk voor iedereen); financieel slim en doelmatig beheer; toekomstbestendig; waardering in de samenleving'.

- Sporten en bewegen: Wij willen onze inwoners, bezoekers en werknemers met sport en bewegen het vermogen hebben om zich aan te passen en zelf de regie te voeren, kijkend naar de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.

De tweede paragraaf 'Bescherming van de fysieke leefomgeving', onder de onderwerpen 'gezondheid' en 'landschap, groen en recreatie', geven als beleidsrichting:

Gezondheid:

- We zorgen voor een beweegvriendelijke leefomgeving door onze bestaande en nieuwe wijken hierop in te richten.
- We nodigen uit tot wandelen en fietsen – naar werk, sport en voorzieningen – door een fijnmazig en goed fiets- en wandelnetwerk.
- We behouden en versterken ons sport-, speel- en beweeglandschap.
- We scheppen de ruimte voor rust en ontspanning in tuinen, openbare ruimte, speelplaatsen, parken en groengebieden.
- We richten onze voorzieningen, parken en openbare ruimte in op een manier dat iedereen – jong of oud, met of zonder beperking – mee kan doen: een inclusieve en toegankelijke leefomgeving.
- We zorgen voor ontmoetingsplaatsen in voorzieningen en openbare ruimte. Met een sociaal duurzame inrichting, gericht op ontmoeting en 'meedoen', bevorderen we de gezondheid.
- We dagen ons bedrijfsleven uit om de gezondheid van werknemers te bevorderen.
-

Landschap groen en recreatie

Met het realiseren van de door ons gestelde groen- en landschapsopgave willen we:

- bijdragen aan een aantrekkelijk verblijfs- en vestigingsklimaat in onze gemeente voor zowel inwoners als ondernemers;
- bijdragen aan grote maatschappelijke opgaven, zoals een gezonde leefstijl, het vergroten van biodiversiteit, tegengaan van hittestress en klimaatadaptatie;
- de kenmerken van onze polderlandschappen behouden en versterken;
- het landschappelijke raamwerk (lanen, waterlopen, dijken) als drager benutten voor recreatieve routes. Deze verbindingen zijn een onderdeel van en aanvulling op een uitgekiend netwerk van (snel)fietsroutes.

Voor het erfgoed en de ruimtelijke kwaliteit wordt ingezet op een zo goed mogelijk zichtbaar en beleefbaar maken van het erfgoed en het borgen van een maximale ruimtelijke kwaliteit.

2.2 Andere beleidsstukken

In het document 'Toerisme, evenementen en promotie Haarlemmermeer (2020)' wordt geadviseerd om in te zetten op de versterking van de beleving van het toeristisch-recreatieve landschap en van de waterrecreatie, en dit vanuit het eigen DNA, met behulp van het groen-blauwe netwerk. De ontwikkeling van een aantrekkelijk leef-verblijfsklimaat is belangrijk als tegengewicht voor de rode ontwikkelingen. Het recreatieve aanbod kan verder worden doorontwikkeld op het gebied van het zakelijk toerisme, de cultuur(historie), het recreatief winkelen en PARK21. In dezelfde nota is ook het beleid inzake evenementen beschreven.

Boven-lokaal geldt lokaal als norm: 400 m² buitenstedelijk recreatiegroen per woning (Raadsbesluit vaststelling beleid groen en recreatie, 2007)

	Woningen
- Hoofddorp	7.500
- Cruquius	2.250
- Nieuw-Vennep	5.100
- Lissersbroek	2.400
- Badhoevedorp	1.350

Bron: Woonbeleidsprogramma 2019-2025

Totaal (incl kleinere projecten): ca 20.000 nieuwe woningen, ofwel 800 ha extra buitenstedelijk recreatiegroen

Binnenstedelijk zijn de door gemeente vastgestelde normen voor groen en water:

	m ² / woning
- Woonomgevingsgroen	6,1
- Infrastructuurgroen	4,0
- Buurtpark	4,0
- Wijkpark	6,0
- Bovenwijken groen	12,0
- Watercompensatie: 0,15 m ² open water per m ² extra verharding (Eis van Hoogheemraadschap van Rijnland)	

Tabel groennormen DIOR, per woning nl

De gemeente blijft inzetten op (kleinere) lokale evenementen en gaat streven naar meer aantrekkelijke, grotere evenementen (5.000 bezoekers of meer). Daarvoor is extra ruimte nodig.

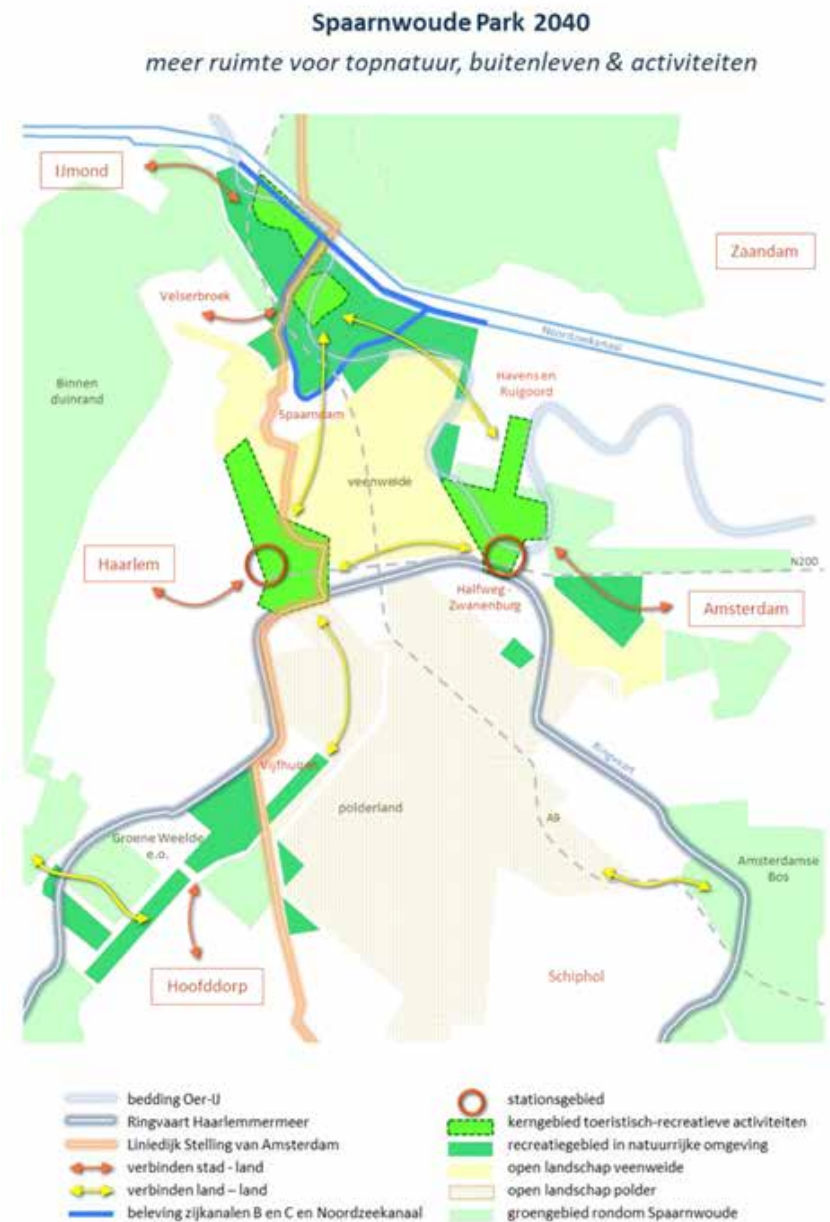
In de provinciale 'Visie op waterrecreatie' is de Ringvaart aangewezen als blauwe slagader voor een spreiding van de recreatiedruk over de MRA. Eén van de opgaven daarbij is om de Ringvaart verder te ontwikkelen als aantrekkelijke vaarroute met voldoende aanlegplaatsen en overstapmogelijkheden op het

land. De provincie wil bij integrale gebiedsontwikkelingen waterrecreatie als onderdeel opnemen. Een van de kansrijke locaties hiervoor is Halfweg (tevens OV-knooppunt).

De biodiversiteit van de Haarlemmermeerpolder is lager dan die van vergelijkbare streken in Nederland, zo staat in de 'Natuurvisie Haarlemmermeer 2020-2030'. De lijn omhoog is wel gevonden: biodiversiteit wordt langzamerhand ook omarmd door de boeren en in stedelijk gebied. Ook langs bermen en waterwegen is het beheer veel meer dan vroeger gericht op kleurrijke weiden en bermen. Er liggen nog meer kansen: kleine aanpassingen in inrichting en beheer binnen stedelijke gebieden en recreatiegebieden, aanleg van meer bossen, natuurvriendelijk bouwen bij nieuwe wijken en verbeteren van de waterkwaliteit.

In de 'Sport- en bewegvisie Haarlemmermeer 2019-2029' wordt geconcludeerd dat de beweeginfrastructuur achter blijft in de gemeente: "We doelen hier op een omgeving die mensen uitnodigt en stimuleert om meer te bewegen. Inzet op actieve mobiliteit (fietsen, wandelen) is hierbij de meest logische en efficiënte keuze. Haarlemmermeer beschikt over wandel- en fietsroutes en dergelijke, met name in de recreatiegebieden, maar de beweegvriendelijkheid van de openbare ruimte heeft voorsnog geen expliciete aandacht gehad in woon-, werk- en groengebieden". De ontwikkeling van een 'uitnodigende beweegomgeving' is een van de vier pijlers uit de visie.

Binnen de gemeente Haarlemmermeer vormt Spaarnwoude een bijzondere enclave. Daarvoor heeft het recreatieschap Spaarnwoude een eigen visie¹² opgesteld. Over 20 jaar wil Spaarnwoude een natuurrijk park zijn tussen de grote steden en verwacht als gevolg van de bevolkingsgroei in de regio een flinke groei in het aantal bezoekers: van 6 miljoen per jaar naar 9 miljoen per jaar.

¹² Recreatieschap Spaarnwoude, 2019. Conceptvisie Spaarnwoude park 2040. Van groen buiten de stad naar park tussen de steden.

Hiervoor zet het recreatieschap in op een (door)ontwikkeling met vier hoofdaccenten:

1. Variatie in natuur en landschap met meer verbinding en beleving als ook plekken vrijgesteld van bezoek.
2. Historie als drager van ontwikkeling. De blikvangers; dijken, veenpolders, trekvaarten, forten en de riviergeul van het oude Oer-IJ vormen de dragers voor nieuwe routes, natuur, recreatie en ondernemerschap.
3. Ruimte voor initiatieven. De gebieden naar de stations Spaarnwoude en Halfweg-Zwanenburg zijn in beeld als ontwikkelruimten voor nieuwe initiatieven.
4. Bereikbaarheid en verbindingen. Via goede entrees, routes, bruggen en paden wordt een verbeterde verbinding gerealiseerd naar, van en in Spaarnwoude.

De visie is vervolgens uitgewerkt naar vier thema's; landschap, verbindingen, activiteiten en betrokkenheid.

Bijlage 3 De recreatieve habitat

3.1 Recreative laag met kwaliteit

'De recreant' is doorgaans te gast in een landschap met een andere primaire hoofdfunctie, met name wonen, landbouw of natuur. Wanneer het landschap, gevormd door deze primaire functie, aantrekkelijk, gevarieerd, bekend, bereikbaar en beleefbaar is, komen de recreatieve bezoekers er als vanzelf op af. Dit 'automatisme' pleit ervoor om bij het vormgeven van deze andere ruimtelijke functies actief te sturen op ruimtelijke kwaliteit en recreatief medegebruik te verweven in de hoofdfunctie. Door het stapelen van lagen, waaronder een recreatieve laag, kan ook in een gebied waar de ruimtedruk hoog is, zoals Haarlemmermeer, een aangename woon- en leefomgeving worden gecreëerd.

3.2 Punten, lijnen en vlakken

Een aantrekkelijke recreatieve ruimte kent een goede verhouding tussen punten, lijnen en vlakken. Deze elementen zijn in voldoende mate aanwezig, afgestemd op de lokale behoeften en op een logische manier met elkaar verbonden. Ook zijn zij idealiter goed afgestemd op hetgeen in de regio wordt aangeboden en daarmee verbonden.

1 Punten

De punten behelzen de recreatieve voorzieningen, herkenbaar en bij voorkeur gelegen op plaatsen van 'verdichting'; locaties waar relatief veel mensen bij elkaar komen. Enkele voorbeelden zijn startpunten van wandel- en fietsroutes (met parkeerplaatsen), kruispunten van paden, speelplaatsen, etc.. In combinatie met een horecagelegenheid zijn dit al snel favoriete locaties voor een zondagsmiddag-uitje of startpunt voor buitensporten. De omvang van de verschillende voorzieningen kan verschillen. De kwaliteiten ervan dienen uitnodigend en aantrekkelijk te zijn.

Herkenningspunten zijn belangrijk in de vorm van attracties, bestemmingen om te bezoeken binnen een groen- en recreatiegebied. Natuurlijk 'koek en zopie', maar ook speelvelden, joggingroutes en trimapparaten, sleehellingen, strandjes, trapveldjes, waterpartijen en bankjes, kleinschalige evenementen geven een gebied kleur en maken ze aantrekkelijker om heen te gaan.

De bezoeker van buiten de gemeente, komend met de auto wordt 'opgevangen' op enkele voor de hand liggende startplekken waarvandaan het bezoek in een lagere snelheid kan worden voortgezet.

Bijzondere 'punten' binnen Haarlemmermeer zijn de locaties voor het vliegtuig spotten: goed bereikbare spottersplaatsen, ingericht met parkeervoorzieningen en met een aantrekkelijke landschappelijke inbedding en aankleding.

2 Lijnen

De lijnen bestaan uit een herkenbaar netwerk van wandel-, fiets- en ruitersporen en vaarverbindingen in het buitengebied. Het netwerk is in de woonplaatsen bij voorkeur fijnmazig en vrij liggend en verbonden met de recreatieve padenstructuur in het buitengebied.

Aangrenzend aan iedere woonplaats (cirkel van 2 km) is een netwerk van verharde en onverharde wandelpaden met een fijne maaswijdte die wijder uitloopt het buitengebied in. De verbinding met de woonplaatsen is cruciaal. Uit onderzoek is gebleken dat wandelaars en ommetjesmakers een maaswijdte van 100 à 200 m x 100 à 200 m op prijs stellen in de intensiever gebruikte delen. Naarmate er dieper het buitengebied in gewandeld wordt, verruimd het padenstelsel zich.

De actieradius van de (e-)fietser is aanmerkelijk groter dan die van de wandelaar en beslaat gemiddeld zo'n 20-75 km per tocht. Daarmee zijn de gehele gemeente en de aangrenzende gebieden domein voor een actief uitje op de fiets. Het is zaak om in de hele gemeente een aantrekkelijke fietspadeninfrastructuur te ontwikkelen met een maaswijdte van ca. 1 km x 1 km. De structuur van het landschap is hierbij richtinggevend.

Het netwerk van ruitersporen start vanaf de verschillende maneges en vindt z'n grondslag in de actieradius van paard en ruiter (enkele kilometers).

Het fysieke padennetwerk vormt de basis voor het ontwikkelen van thematische routes, knooppuntensystemen en andere voorzieningen om route gebonden recreatie te bevorderen en om specifieke gebiedseigen verhalen te presenteren.

De recreatieve infrastructuur biedt ook een goede basis voor utilitair gebruik in het woon-werk en woon-school verkeer of andere vormen van recreatief of sportief gebruik (joggen, nordic walking, etc.)

De wandelpaden in en om de woonplaatsen zijn in principe onverhard. Een deel van het aanbod aan wandelpaden is daarentegen verhard voor rolstoelers, wandelwagen-lopers en andere gebruikers die voorkeur geven aan geasfalteerde paden

Het landschap waarin gerecreëerd wordt, is bij voorkeur afwisselend. Afhankelijk van de verkozen activiteiten, is dit voor wandelen een variatie bijna op het niveau van soorten van beplanting terwijl de fietser veel meer vlakken waarneemt. Dimensies als open en dicht, zonnig of schaduwrijk, authenticiteit, geborgenheid, vlak of geaccidenteerd, nat of droog zijn van belang voor een positieve beleving. In alle gevallen is de zintuiglijke waarneming (horen, zien, ruiken) een essentieel onderdeel van een volledige beleving.

De openheid van de Haarlemmermeerpolder heeft eigen kwaliteiten. Sportief fietsen tegen de wind in vindt de een aantrekkelijk. De ander fietst liever langs beschutte routes. Wandelen langs bos- of parkranden met uitzicht op de open polder wordt ook gewaardeerd. Juist de afwisseling van grootschalige

en open ruimtes met meer kleinschalige groengebieden maakt de Gemeente Haarlemmermeer aantrekkelijk en karakteristiek.

3 Vlakken

De vlakken als onderdeel van de recreatieve ruimte behelzen de parken, evenemententerreinen en de bos- en natuurgebieden groter dan 1 ha. Deze grotere ruimtelijke, landschappelijke eenheden waarin gerecreëerd wordt, krijgen de hoogste waardering wanneer dit karakteristieke en gevarieerde landschapsbeelden zijn. Daarvoor gelden dezelfde dimensies en ruimtelijke maten zoals hiervoor weergegeven

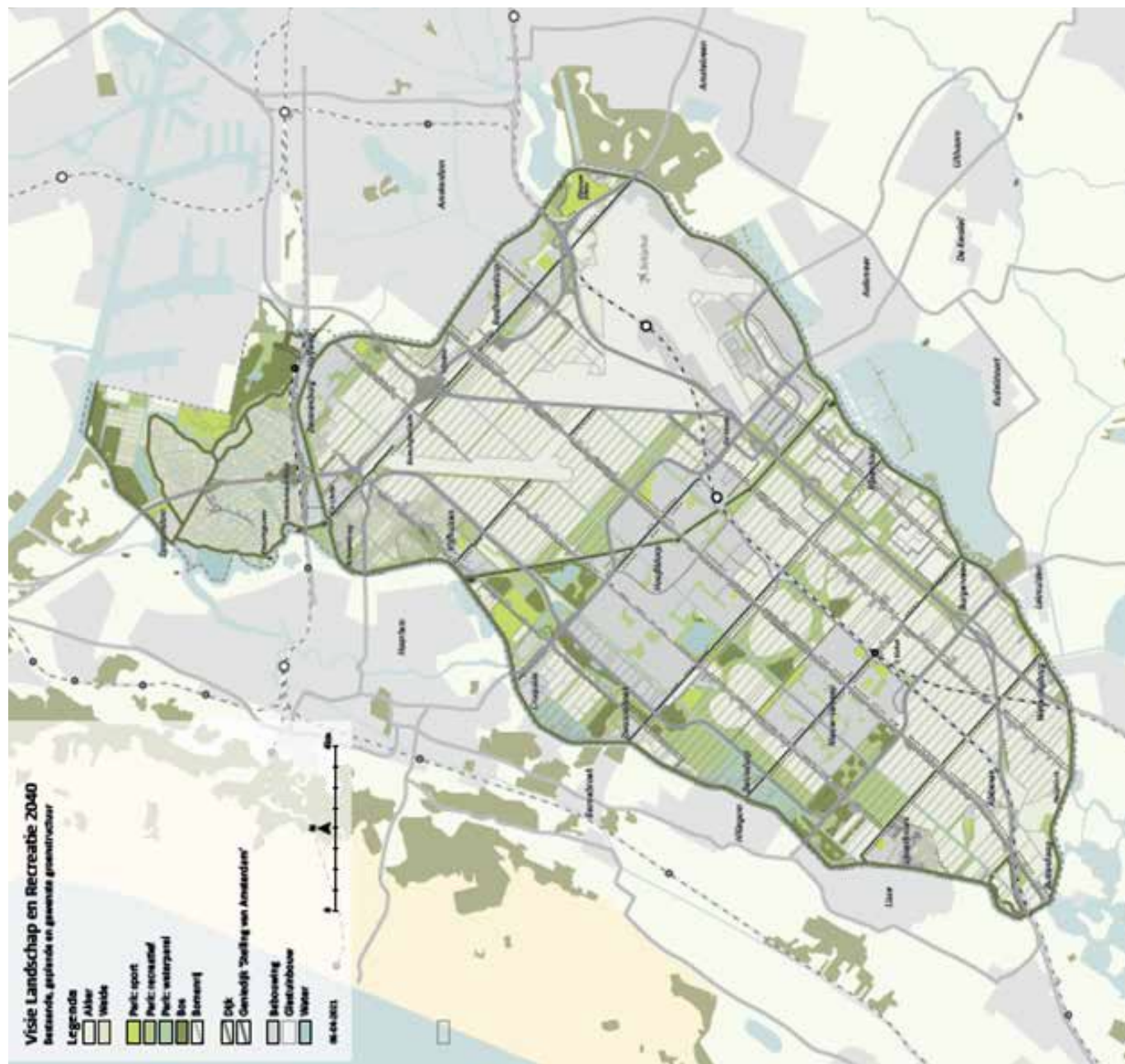
Op de volgende pagina's (tabel 3.1) zijn voornoemde leidende principes vertaald naar een specifiek ensemble van ruimten en voorzieningen toegespitst op de verschillende motiefgroepen. De tabel is een handvat om door aanleg en inrichting tot een gevarieerde vrijetijdsongeving te komen.

Motief	Activiteit	Beschrijving	Ruimtelijk beslag	Infrastructuur	Voorzieningen	Kwaliteiten	Omgeving
Gezelligheid	Wandelen, fietsen, spelen, picknicken, auto toeren, spelen, 'terrasje pikken, paard rijden	Met vrienden, familie en/of bekenden even gezellig naar buiten. Directe leefomgeving of bekende locatie in relatieve buurt (0 – 10 km).	Regionaal en lokaal netwerk van (on)verharde wandel-, fiets- en ruiterspaden en (punt)locaties	(On)verhard stel-sel van wandel- en fietspaden, fijnmazig met een duidelijk startpunt. Zone: natuurpark, zwerfnatuur, kijk-natuur	Parkeerplaats, toegangsborden, goede verlichting, (on)verharde paden, brede (zit)berm, bankjes, speelweide en/of -bos, gezellige uitspanning voor een hapje en een drankje.	Vertrouwd, veilig, toegankelijk, gezellig, transparant bos- c.q. natuurgebied, toezicht op speelplaats	Gevarieerd landschap/ natuurgebied, parkachtig, herkenbaar, natuur als decor
Er tussen uit	Wandelen, fietsen, joggen; mountainbiken; andere (groene) omgeving opzoeken, paard rijden	Even bijkomen van alle dagelijkse beslommeringen; compensatie en zuurstof zoeken in een groene omgeving. Directe leefomgeving of bekende locatie in relatieve buurt (0 – 10 km).	Regionaal en lokaal netwerk van (on)verharde wandel-, fiets- en ruiterspaden met betekenisvolle plekken	(On)verhard (regionaal) wandel, fiets- en ruit-er-padennetwerk (grid variëren van 200 naar 2000 m afhankelijk afstand tot startpunt. Zone: zwerfnatuur, kijknatuur en natuurpark	Parkeerplaats, toegangsborden, (on) verharde paden, bankjes, uitspanning voor een hapje en een drankje.	Afwisselend, openheid en beslotenheid, fraaie landschap-pen, rust, stilte en relatieve eenzaamheid	Cultuurhistorisch waardevol en divers landschap. Landschap en natuur als object.

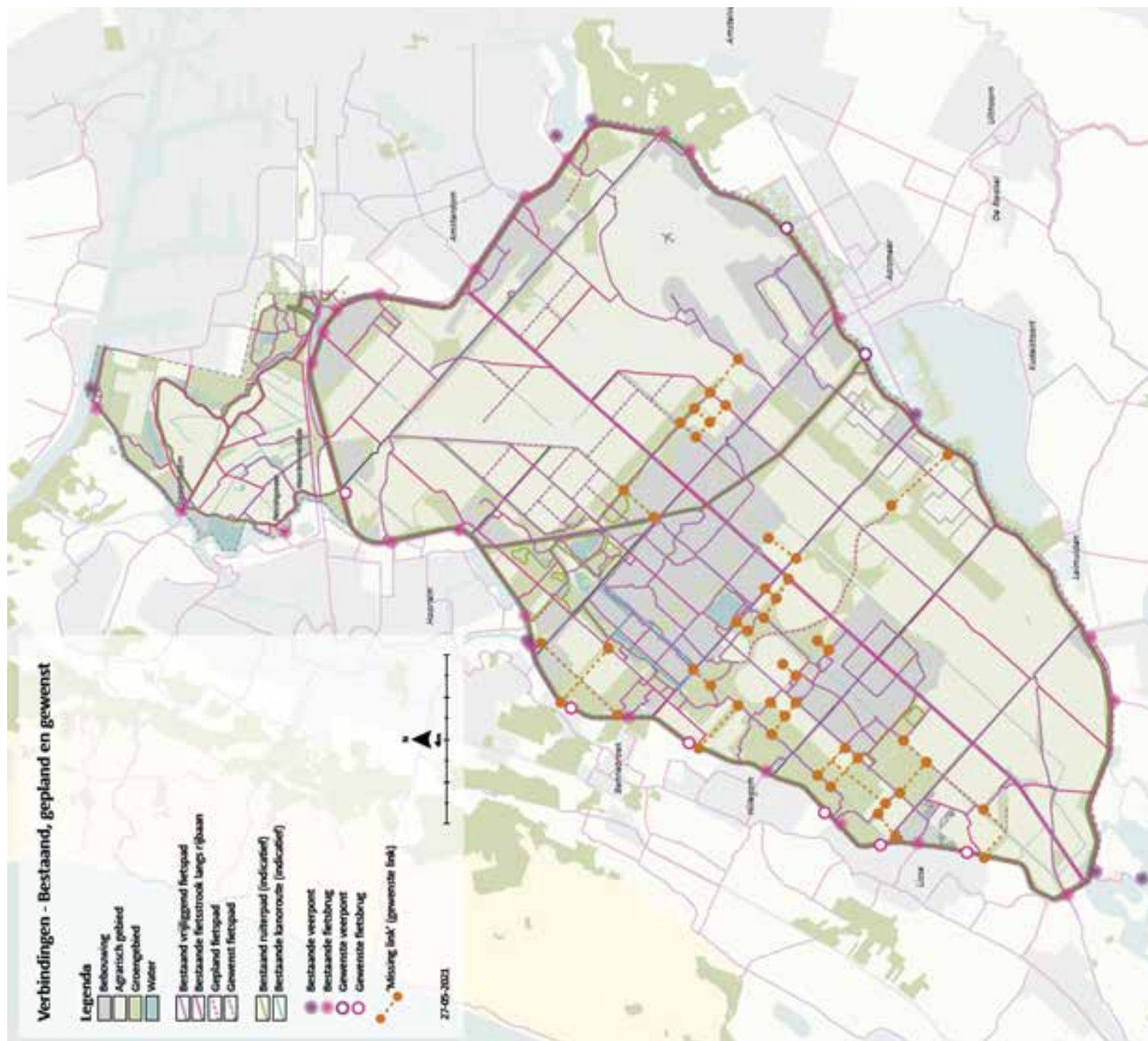
Motief	Activiteit	Beschrijving	Ruimtelijk beslag	Infrastructuur	Voorzieningen	Kwaliteiten	Omgeving
Interesse voor gebieden	Wandelen, fietsen, zitten, paard rijden; excursies	Aanwezig zijn in natuur en landschap voor zintuiglijk ervaren van gebied, en aanvullend (cultuur) historie, verhalen mee te krijgen. Focus gericht op gebieden ('Pull')	Regionaal netwerk van (on)verharde wandel-, fiets- en ruiterspaden langs betekenisvolle plekken	(on)verhard (regionaal) wandel, fiets- en ruiterspaden-netwerk (grid variëren van 200 naar 2000 m afhankelijk afstand tot startpunt. Zone: kijknatuur, zwerfnatuur, natuurpark	NAC, route-informatie, parkeerplaatsen, goede bebording en bewegwijzering, naslagwerken (boeken, cd's, dvd's), pleisterplaatsen; uitspanning voor verfrissing,	Rust; stilte; natuurlijk, oorspronkelijk, toegankelijk,	Karaktervol landschap; beleving in meerdere dimensies, kleinschalig, afwisselend halfoopen landschap, ecologisch beheer, veel soorten variatie, rijkdom aan vogels, klein en groot wild.
Volledig opgaan in planten- en dierenwereld	Dieren kijken; observatie-plaatsen bezoeken; excursies deelnemen; studiedagen; wandelen; fietsen	Activiteiten die gericht zijn op het exclusief waarnemen van bijzondere natuurverschijnselen. Focus gericht op gebieden ('Pull')	Door wandel- en fietspaden geschakeld stelsel van observatieplekken.	(On)verhard stelsel van wandel- en fietspaden en puntlocaties. Zone: kijknatuur, zwerfnatuur	Observatiehutten, kijk-schermen, kijkheuvels, NAC-studiecentrum, pleisterplaats, excursies; infoborden, webcam, markering; gedrags-codering, parkeerplaatsen, verrekijkers (?)	Rust, stilte, vergezichten, natuurlijk, herkenbare entree's en locaties, ochtend- en middaglocaties (zonstand).	Natuurlijke omgeving, oorspronkelijk landschap en natuur, beschutting
Uitdaging; gezond blijven	Hardlopen, mountainbiken, joggen, nordic walking; stevig wandelen, wielrennen, fietsen, paard rijden	Vanaf woning / parkeerplaats wordt 15 minuten tot 3 uur gejogd, gefietst, hardgelopen., paard gereden. Afstand 4 tot 100 km.	Lokaal netwerk; recreatief medegebruik	(on)verhard (regionaal) wandel, fiets- en ruiterspadden-netwerk (grid variëren van 200 naar 2000 m afhankelijk afstand tot startpunt. Zone: natuurpark; zwerfnatuur.	Adequaat paden-netwerk met uitgezette en in afstand gemarkeerde parkoersen. GEEN loslopende honden, parkeerplaatsen.	Gescheiden van autoverkeer, veilig, verlichting hier en daar, verharding afgestemd op gebruik	Afwisselend en bij voorkeur zo natuurlijk mogelijk. Landschap als zuurstofbron.

Tabel 3.1 Recreatiemotieven vertaald naar ruimte en voorzieningen

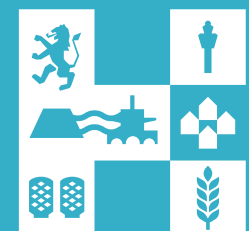
Bijlage 4 Kaartbeelden Visie Landschap en Recreatie 2040

Gereediseerde, geplande en gewenste groenstructuur in de gemeente Haarlemmermeer 2040

Kaartbeeld recreatieve verbindingen en knelpunten

gemeente
Haarlemmermeer